

Ciia Hokkanen
Nina Kyrönlähti
Roosa Lehtonen

RAHAPELAAMISEN HAITAT RAHAPELAAJALLE JA RAHAPELAAJAN LÄHEISILLE

Opinnäytetyö
Terveystieteiden
AMK

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Terveystenhoitaja
Tekijä/Tekijät	Ciia Hokkanen, Nina Kyrönlähti ja Roosa Lehtonen
Työn nimi	Rahapelaamisen haitat rahapelaajalle ja rahapelaajan läheiselle
Toimeksiantaja	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Vuosi	syyskuu 2021
Sivut	43 sivua, liitteitä 31 sivua
Työn ohjaaja(t)	Anetta Väänänen

TIIVISTELMÄ

Rahapelaaminen on merkittävästi yleistynyt, sillä rahapelaaminen onnistuu nykyään käytännössä missä vaan. Rahapelaamisen haittavaikutuksesta itse rahapelaajaan ja hänen läheisiinsä on tutkittu viime vuosikymmenen aikana jonkin verran. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata rahapelaamisen haittoja rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opettajille pyritään luomaan opetusmateriaalia rahapelaamisen haitoista.

Työ toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkimuskysymyksenä oli: Millaisia haittoja rahapelaaminen aiheuttaa rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui kymmenen tutkimusta. Kaikki tutkimukset olivat suomalaisia, mutta yksi tutkimus oli kirjoitettu englanniksi. Aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin keinoin.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksissa selvisi, että haitat rahapelaajalle ja rahapelaajan läheiselle ovat samansuuntaisia ja jakautuvat sisäisiin sekä ulkoisiin haittoihin. Tuloksissa ainoa poikkeava haitta oli rahapelaajalla oleva rikoshaitta. Pelaajalle ja läheiselle haitat ilmenevät eri tavoin ja ne vaikuttavat yksilön elämään merkittävästi, mutta haittojen tema pysyi kuitenkin molemmilla samoina. Sosiaaliset, mielenterveydelliset sekä taloudelliset haitat olivat pääosaisina teemoina.

Opinnäytetyöstä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun mielenterveys- ja päihdehoitotyönopintojaksolla. Opiskelijat voivat hyödyntää katsauksen tuloksia niin opintojen aikana, kuin myöhemmin työelämässä. Rahapelaamisen hoitotyötä tulisi jatkossa kehittää. Rahapelaamisen haittojen esille tuonti kirjallisuuskatsauksena antaa tiivistettyä ja ajan-kohtaista tietoa rahapelaamisen haittojen merkityksestä.

Jatkotutkimusaiheena ehdotamme ammattilaisten tietotason kartoittamista esimerkiksi kyselytutkimuksella. Kattava ja tiivis opas voisi olla hyödyllinen impulsiivihäiriöisen hoidossa ja tukemisessa. Jatkossa olisi tärkeää myös kehittää laajempia tukitoimia pelaajalle ja läheiselle. Aihetta voisi tarkastella myös ammattilaisten näkökulmasta.

Asiasanat: Rahapelaaminen, pelihimo, ongelmapelaaminen, haitat, läheiset

Degree	Bachelor of health care
Author (authors)	Ciia Hokkanen, Nina Kyrönlahti ja Roosa Lehtonen
Thesis title	Money gambling harms to the player and the loved ones
Commissioned by	South-Eastern Finland University of Applied Sciences
Time	September 2021
Pages	43 pages, 31 pages of appendices
Supervisor	Anetta Väänänen

ABSTRACT

Gambling has become significantly more common, as gambling can now be done practically anywhere. Gambling can now be done basically anywhere or anytime. Some research has shown over the past decade the impact of money gambling, the harm on the gambler itself and their loved ones. The purpose of the thesis is to describe the disadvantages of gambling for the money player and the loved ones of the money player. The aim is to create teaching materials on the disadvantages of gambling for teachers at Southeast Finland University of Applied Sciences.

The work was carried out as a descriptive literature review. The research question was: What kind of harm does money gambling cause to a gambler and the gamblers loved ones. Ten studies were selected for the literature review. All the studies were Finnish, but one study was written in English. The data was analyzed using inductive content analysis.

The results of the literature review revealed that the disadvantages to the gambler and to the people closely aligned and divided into internal and external disadvantages. In the results, the only abnormal disadvantage was the criminal disadvantage for the money player. For the player and the loved one, the disadvantages occur in different ways and have a significant impact on the individual's life, but the theme of the disadvantages remained the same for both. Social, mental and economic disadvantages were the main themes.

The results of the thesis can be utilized in the mental health and substance abuse nursing course at the South-Eastern Finland University of Applied Sciences. Students can utilize the results of the review both during their studies and later in work life. The topic is relevant, as there is not much treatment for people struggling with gambling disorders now. The presentation of the disadvantages of gambling as a literature review provides concise and up-to-date information on the significance of the disadvantages of gambling.

The topic of further research will be suggested mapping the level of information of professionals, for example through a survey. A comprehensive but concise guide could be useful in the treatment and support of impulsive disorders. In the future, it would also be important to develop broader support measures for the player and for the loved ones. The topic could also be viewed from the perspective of professionals.

Key words: Gambling, gambling fever, problem gambling, disadvantages, loved ones

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS.....	7
3	RAHAPELAAMINEN.....	8
3.1	Rahapeliautomaatit ja kasinot	9
3.2	Nettikasinot ja nettipelaaminen.....	9
3.3	Vedonlyönti, arvat ja lottoaminen	10
3.4	Riippuvuus	11
3.5	Pelihimo	13
4	RAHAPELAAMISEN HOITO	14
4.1	Peliriippuvuuden mittarit	15
4.2	Puheeksiotto.....	15
4.3	Psykososiaalinen hoito.....	16
4.4	Internetpohjainen hoito.....	16
4.5	Lääkkeellinen hoito.....	16
5	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	17
6	KUVAILEVA KIRJALLISUUSKATSAUS.....	17
6.1	Tiedonhakuprosessin kuvaus.....	19
6.2	Aineiston kuvaus	21
6.3	Sisällönanalyysi.....	22
7	RAHAPELAAMISEN HAITAT	23
7.1	Rahapelaamisen haitat pelaajalle.....	23
7.1.1	Rahapelaamisen ulkoiset haitat pelaajalle	24
7.1.2	Rahapelaamisen sisäiset haitat pelaajalle.....	26
7.2	Rahapelaamisen haitat rahapelaajan läheiselle	29
7.2.1	Rahapelaamisen ulkoiset haitat rahapelaajan läheiselle	30
7.2.2	Rahapelaamisen sisäiset haitat rahapelaajan läheiselle	30

8	POHDINTA	31
8.1	Keskeisten tulosten tarkastelu	31
8.2	Luotettavuus	35
8.3	Eettisyys	37
8.4	Jatkotutkimusideat ja johtopäätökset	39
	LÄHTEET	40

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustaulukko

Liite 2. Rahapelaamisen haitat rahapelaajalle ja rahapelaajan läheiselle

Liite 3. Käännöstaulukko

1 JOHDANTO

Suomalaiset pelaavat kansainvälisesti vertailtuna runsaasti rahapelejä. Veikkaukselle suomalaiset menettivät vuonna 2019 noin 1,7 miljardia euroa. Peli-markkinoita analysoiva H2 Gambling Capitol arvioi, että suomalaiset menettävät arviolta noin 300 miljoonaa euroa vuodessa ulkomaisille yhtiöille esimerkiksi Paf:lle. Tarkkaa tietoa pelaamisen yleisyydestä tai pelaajamääristä on vaikea saada tietoon. Vuonna 2019 tehdystä väestökyselystä saatiin tietoon, että noin kolme miljoonaa henkilöä Suomessa on pelannut jonkinlaista rahapeliä viimeisen vuoden aikana. Kysely julkaistiin vuonna 2020. (Rahapelaaminen Suomessa s.a.)

Rahapelaaminen on yleistynyt Suomessa nuorten aikuisten keskuudessa ja mitä nopeammin teknologia kehittyy, sitä nopeammin se tulee kaikille saataville nykyistä helpommin, koska rahapelejä löytyy netistä paljon. Rahapelaamisen koukuttavuus tulee pienten rahallisten riskien ottamisesta, suurten voittojen toivossa. Pienituloiset ihmiset kuluttavat tuloihinsa nähden enemmän kuin suurempituloiset. (Rahapelit 2020) Rahapelaamisen ongelmiin voi liittyä mielenterveyden ja päihteiden käytön ongelmia (Liikaa pelissä 2016, 13).

Rahapelaamisen kanssa ongelmassa olevien ihmisten on vaikea tunnistaa omaa pelaamistaan ongelmaksi. Ongelmaksi se luokitellaan kuitenkin, kun riski pelaa suurilla panoksilla, pelaaminen alkaa aiheuttaa taloudellista haittaa, aiheuttaa vaikeuksia suoriutua päivittäisistä toiminnoista esimerkiksi opinnot, tai kun se vaikuttaa yksilön fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen. (Jaakkola & Vuorento 2021.) Ammattilaisten tulisi osata ottaa rahapelaamisen ongelmat puheeksi ja tässä opinnäytetyössä esitellään tyypillisimpiä haittoja rahapelaajalla ja rahapelaajien läheisille.

Nyt korona-aikana ihmiset ovat paljon kodeissaan, mikä aiheuttaa ihmisten tylistymistä kodeissaan ja mahdollisten rahapelaamisongelmien alkua. Aiheeksi valittiin rahapelaaminen, sillä se on aiheena meille jokaiselle tuttu. Jokainen on joskus kuullut tai nähnyt rahapelaamista joko kaupassa käynnin yhteydessä tai muutoin.

Ennen opinnäytetyö tekemistä, kaikki opinnäytetyön tekijät tiesivät etukäteen rahapelaamisesta ja sen addiktiivisesta luonteesta sekä haittojen vakaumuksista. Tiedettiin myös, että se on erittäin addiktoiva ajanviettotapa. Tämän opinnäytetyön avulla syvennettiin tietoamme rahapelaamisesta ja erityisesti sen haitoista.

Rahapelaaminen on helppoa ja sitä voi toteuttaa, vaikka kotisohvalta käsin. Rahapelaamisen haittojen tunnistaminen ja niiden puheeksiottaminen puolestaan taas ei ole. Syynä aiheen valinnalle on nimenomaan rahapelaamisen haittojen kartoitus rahapelaajalle sekä rahapelaajien läheisille. Rahapelaamisen haittojen esille tuominen ja niiden vaikuttaminen pelaajien ja läheisten kokonaisvaltaiseen elämään, helpottavat peliongelmaista puhumista ja toivottavasti peliongelmaisten stigmatisoinnin vähentämistä.

Opinnäytetyön aiheena on rahapelaamisen haitat rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata rahapelaamisen haittoja rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille. Tavoitteena on luoda opetusmateriaalia rahapelaamisen haitoista Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opettajille.

2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk. Xamk on Kyamkin ja Mamkin yhteistyön tulos. Ammattikorkeakoulut yhdistyivät vuonna 2017. Xamkilla on 4 kampusta ympäri Kaakkois-Suomea. Kampukset löytyvät Kotkasta, Savonlinnasta, Kouvola ja Mikkelistä. (Xamk s.a.)

Opinnäytetyö luotiin yhteistyössä oppilaitoksemme kanssa ja työn tarkoitus on toimia tiivistettynä tietona opetusmateriaalina. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää opetusmateriaalina hoitotyön eri opintojaksoilla, mutta pääosin se on suunniteltu mielenterveys-, päihde- ja kriisihoitotyön opintojaksojen avuksi.

3 RAHAPELAAMINEN

Rahapelaaminen on sitä, että rahalla pelataan peliä, jonka pääosaisena tarkoituksena on voittaa rahaa ja välttää tappio. Rahapeleiksi ei lasketa videopelejä, konsolipelejä tai muita vastaavia pelejä, joissa ei ole rahapanoksia. Suomessa rahapelaamista ohjaa arpajaislaki. (Salonen ym. 2020a, 3.)

Arpajaislaki määrittää pelaamista, jossa henkilö pyrkii saamaan omalla rahallishella panoksellaan itselleen osittaisen tai kokonaisen rahavoiton. Rahapelejä pystyy nykyään pelaamaan missä ja milloin tahansa. Rahapelaaminen voi tapahtua peliautomaatilla, kasinolla, raaputusarvalla tai vedonlyönnillä. Rahapelejä pystyy pelaamaan internetissä. (Salonen ym. 2020a, 3.)

Rahapelaamista on tutkittu Suomessa väestötasolla. Väestötasontutkimuksia on toteuttanut esimerkiksi Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL), jonka toimeksiantajana on toiminut sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Tutkimuksessa on tarkasteltu 15–74-vuotiaiden pelaamista vuosina 2007, 2011, 2015 ja 2019. Yleisellä tasolla rahapelaaminen on lisääntynyt vuoden 2007 jälkeen. Kaikissa ikäryhmissä yli 24-vuotiaiden kohdalla pelaaminen oli yleistynyt, mutta 15–17-vuotiaiden kohdalla se oli ikärajamuutoksen vuoksi vähentynyt. Ikärajamuutos astui voimaan 1.10.2010 ja tähän sisältyi vuoden siirtymäaika. Ikäraja ennen muutosta oli 15 vuotta ja muutoksen jälkeen ikärajaksi tuli 18 vuotta. (Salonen ym. 2020a, 3–4.)

Vuonna 2017 Suomessa yhdistettiin kolmen eri yhteisön pelit yhden yhteisön alle. Aikaisemmin Suomessa toimi Raha-automaattiyhdistys (RAY), Veikkaus Oy ja Fintoto Oy. Nykyään kaikki toimivat Veikkaus Oy:n alla. Suomessa Veikkauksella on yksinoikeus tuottaa rahapelejä, mutta Ahvenanmaalla rahapeleistä vastaa PAF (Ålands Peningautomatförening). Suomen, Ruotsin ja Viron laivoilla toimii myös PAF:in alla rahapelit. Ulkomaalaisten pelien käyttäminen ei ole laitonta, mutta ne toimivat pääosin internetissä. (Salonen ym. 2020a, 3–4.)

3.1 Rahapeliautomaatit ja kasinot

Suomalaisessa päivittäistavarakaupassa rahapeliautomaatit ovat tuttu näky. Rahapeliautomaatit ovat houkuttava näky, sillä niiden värit, äänet ja houkutteleva ulkonäkö kiinnittävät herkästi huomion. Rahapeliautomaateilla voi pelata käteisellä tai pankkikortilla. Aikaisemmin Suomessa kivijalka-automaateissa oli ikärajana 15 vuotta, mutta nykyään ikäraja on nostettu 18 vuoteen. Kivijalka-automaateina tarkoitetaan siis rahapeliautomaatteja. Rahapeliautomaatteja voi siis löytää kaupoista, ravintoloista sekä perinteisiltä kasinoilta tai pelaamoista. (Egerer ym. 2019, 49.)

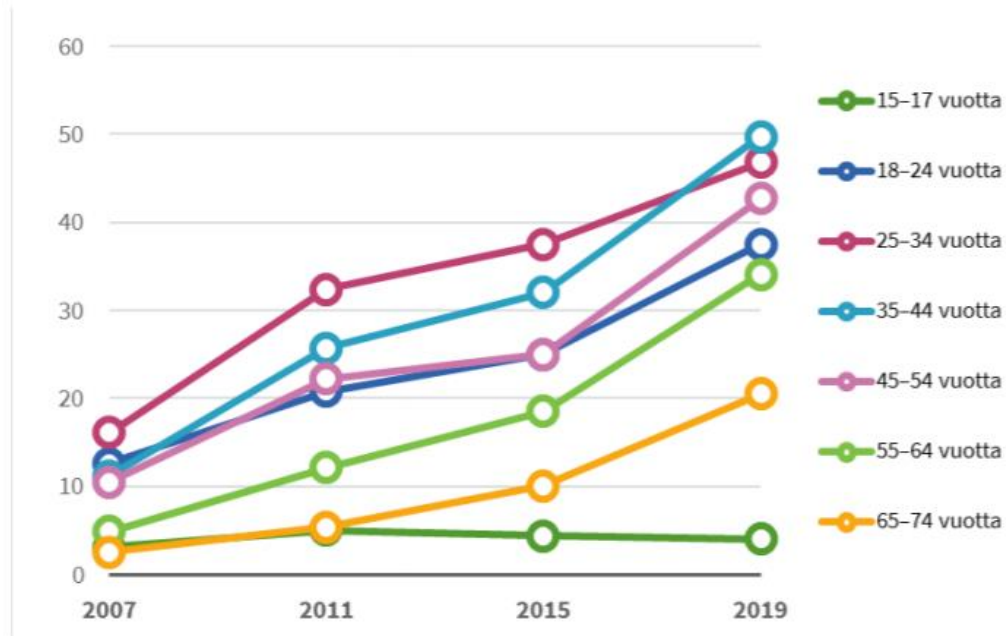
Vuonna 2019 Veikkaus päätti lopettaa ravintoloissa tapahtuneen pelipöytätoiminnan. Pelipöytätoiminta on tarkoittanut sitä, että ravintoloissa on pöytä ja jakaja ja pelaaminen tapahtui jakajan ja pelaajien kesken. Yleisimpänä pelimuotona oli Black-Jack. (Palvelualojen ammattiliitto 2019.)

Suomessa kasinoita on vain yksi. Kasino sijaitsee Helsingissä ja toimii Casino Helsinki nimellä. Toinen kasino on avautumassa vuonna 2021 Tampereelle. (Mikä veikkaus on s.a.) Pelaamoita puolestaan on laajemmin Suomessa. Pelaamot ovat pieniä kasinoita, mutta näissä ei ole livetoimintoja, kuten pokeria tai blackjackia. Pelaamoissa on pääosin peliautomaatteja, lottopelejä ja vedonlyöntiä. Pelaamoita on sijoitettu helposti saatavilla oleville alueille, kuten ostoskeskuksiin. (Pelaamo on pelaajien paikka s.a.)

3.2 Nettikasinot ja nettipelaaminen

Nettikasinoilla ja internetissä pelaaminen ovat kovasti kasvussa oleva ilmiö. Internetissä pelaamisen kasvuun on vaikuttanut kulut, joita normaalilla kivijalka kasinossa ilmenee. Kuluilla tarkoitetaan esimerkiksi ilmaisia juomia, varallisuusveroa ja työntekijöiden kustannuksia. Nettikasinolla peliautomaatit ovat virtuaalisissa muodossa olevia slottikoneita. Nettikasinoilla voi myös pelata tyypillisiä pöytäpelejä kuten rulettia, blackjackia ja pokeria. Nettikasinolla saa samanlaisen tunteen yhtenäisyydestä kuin kasinolla. Chat-toiminnon avulla ihmiset voivat keskustella muiden pelaajien kanssa reaaliaikaisesti. (Cotte & Latour 2009, 744.)

Kuvassa 1 kuvataan nettipelaamista eri ikäryhmittäin Suomessa. Kuvassa on tarkkailtu 15–74-vuotiaiden nettipelaamista vuosina 2007–2019. Kuvasta pystytään havaitsemaan, että eniten internetissä tapahtuvaa pelaamista tapahtuu 18–64-vuotiaiden ikäluokkien keskuudessa, joissa 2019 viimeisimpänä eniten pelannut ikäryhmä on 35–44-vuotiaat. (Salonen ym. 2020, 7.)

Kuva 1. Ukkapelaamisen suosio internetissä on kasvanut (Salonen ym. 2020).

3.3 Vedonlyönti, arvat ja lottoaminen

Suomessa lottoaminen on tuttua ja normaalia. Nykyään lotolle on olemassa enemmän vaihtoehtoja, kuten Euro-jackpotia, kenoa ja muuta vastaavaa "lottoamista". On yleistä, että Suomessa tehdään lotto kerran viikossa tai työporukan kesken tehdään porukkalottoa viikoittain isommalla summalla. Lottoamista pidetään myös sosiaalisena tapana: samalla kun lottoat, voit vitsailla myyjien kanssa. Raaputusarpojen sanotaan olevan sosiaalinen tapa. Suomalaisessa kulttuurissa on normaalia antaa jouluna lahjaksi raaputusarpoja. Marketeissa ja pelaamoissa myydään usein joulun alla valmiita "paketteja" arpoja. (Egerer ym. 2019, 50.)

Vedonlyönnissä suurimassa suosiossa on toto eli ravivedonlyöntinä. Tässä korostuu myös sosiaalisuus, kuten arvoissa ja lottoamisessa (Egerer ym. 2019, 49.) Vedonlyöntiä tehdään myös paljon muustakin kuin totosta, vaikka

se onkin suosituin kohde. Urheiluedonlyönti on myös paljon lisääntynyt, jalkapallo, jääkiekko ja koripallo ovatkin yleisiä vedonlyönninkohteita. Näissä voidaan lyödä vetoa lopputuloksesta tai vaikka maalintekijästä.

3.4 Riippuvuus

Riippuvuus päihdyttävään aineeseen tai toimintaan syntyy, kun yksilö tuntee fyysistä tai psyykkistä mielihyvää ja silloin, kun tila on tavalla tai toisella tyydyttävää. Tämä on riippuvuuden syntymisen pääedellytys. Mitä nopeammin aine tai toiminta aiheuttaa tällaisen tilan sitä koukuttavampaa se on. Riippuvuus ei kuitenkaan ole niin yksiselitteistä, vaan siihen vaikuttavat myös perintötekijät tai mm. sosiaalisen oppimisen kokemukset lapsuudessa ja nuoruudessa. Riippuvuus voi syntyä myös myöhemmällä iällä stressin tai kriisitilanteen seurauksena. (Koski-Jännes & Kuusisto 2020.)

Riippuvuus koetaan usein vain tiettyjen yksilöiden ongelmana, eikä huomata sitä tosiasiaa, että sen syntyyn ja kehitykseen vaikuttavat myös laajempi sosiaalinen todellisuus. Suomalaisessa yhteiskunnassa korostuu traditioiden murtuminen, yksinäisyys, vieraantuminen sekä tulevaisuuden epävarmuus. Nämä seikat altistavat helposti riippuvuuden syntyyn. Sitä vahvistavat myös otollinen ympäristö, mutta tämä ei kuitenkaan ole pääsyyinä addiktion kehittymiseen tai tuota itse riippuvuutta. (Koski-Jännes & Kuusisto 2020.)

Riippuvuuden pääsyyinä on toiminnoilla tavoiteltava mielihyvän kokemus. Syy vaihtelee laajasti yksilöiden, riippuvuuksien eri vaiheiden ja eri riippuvuuksien välillä hyvinkin moninaisiksi kokemuksiksi. Se vaihtelee niin kutsuttujen ääriko-kemusten tavoittelusta mielialan säätelyyn tai vaikka vieroitusoireista johtuvan olotilan normalisointiin. Riippuvuuden muodostuessa aivoissa tapahtuu erilaisia hermostollisia muutoksia. Riippuvuutta ylläpitävät nämä neurokemialliset muutokset, mutta myös fysiologiset muutokset, erilaiset valheelliset uskomukset esimerkiksi tietyn päihdyttävän aineen paremmuudesta ja ylivertaisuudesta. Yksilö saattaa myös perustella tietyn addiktion sopivuuden juuri itselleen sillä, etteivät muut ole hänelle sopivia. (Koski-Jännes & Kuusisto 2020.)

Riippuvuus tuottaa välitöntä mielihyvää, mutta samalla on haitallista yksilölle. Se aiheuttaa myös sosiaalista paheksuntaa. Addiktioon liittyy usein häpeän tunteita, sekä piilottelua. Osa kokee myös hyvin vahvaa syyllisyyttä varsinkin ympäristössä, jossa itsehillintää pidetään suuressa arvossa. Jos tämä itsehillintä pettää, tuottaa se silloin yksilölle huonommuudentunnetta, ja tämä johtaa ongelman vähättelyyn ja kieltämiseen. Riippuvuudesta kärsivä henkilö pyrkii korostamaan ja todistelemaan hallitsevansa riippuvuuden sekä itselleen että muille. Tämä johtaa usein vain tilanteen pahenemiseen ja sen muuttumiseen henkilökohtaiseksi ongelmaksi. Kun ongelmasta on tullut henkilökohtaista eivät ulkopuoliset usein puutu asiaan, vaikka olisivat siitä tietoisia. Addiktion syvenemistä edesauttavat yksilön omat suojausmekanismit ja ympäristön reaktiot. (Koski-Jännes & Kuusisto 2020.)

Riippuvuudesta on myös mahdollisuus irtautua. Osalle se on helppoa, kun taas osalle erittäin vaikeaa. Tämä edellyttää ongelman myöntämistä sekä halua päästä irti addiktiosta. Ihmisen tulisi tutkia itseään ja pohtia syitä muutokselle sekä huomioida milloin ja missä tilanteissa mielihalut syntyvät. Tulee myös pohtia, miten näissä tilanteissa tulisi toimia toisin tai vaihtoehtoisesti, voisiko näitä tilanteita välttää. Näistä tulisi tehdä osa vakituista toimintamallia. Yksilö, jolla on oma tukihenkilö tai pari, lisää onnistumisen mahdollisuutta reilusti. On olemassa myös erilaisia vertaistukiryhmiä ja hoitoja addiktiosta vapautumiseen, mutta osa kuitenkin vieroittuu omin päin. Jokaisen tulisi silti osata tunnistaa omat voimavaransa ja tunnistaa ne asiat missä tarvitsee ulkopuolista apua. (Koski-Jännes & Kuusisto 2020.)

Toiminnalliseksi riippuvuudeksi luokitellaan välitöntä mielihyvää tuottavat toiminnalliset riippuvuudet esimerkiksi rahapeliriippuvuus. Toiminnalliseen riippuvuuteen ei kuulu minkään kemiallisen aineen nauttiminen. Toiminnalliseen riippuvuuteen kuuluu myös ahmimishäiriöt, pakonomainen liikunta sekä erilaiset ostovimmat tai muut vastaavanlaiset nopeaa tyydytystä sisältävät tekemiset. Toiminnalliset riippuvuudet palvelevat monenlaisia tarpeita kuten turvallisuudentunteeseen liittyviä tarpeita sekä seikkailuun, jännitykseen tai sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä tarpeita. (Peliriippuvuus on toiminnallinen riippuvuus s.a.)

3.5 Pelihimo

Rahapelaamista on tutkittu pitkään, mutta vaikeuksia ilmenee käsitteiden luomisessa. Terminologiaa ”Pelihimo” käytetään ICD-10-diagnoosijärjestelmässä. Pelihimo voidaan kuvata toistuvana haitallisena ja hallitsevana tarpeena pelata ja tätä ilmenee jaksoittain. ICD-10:ssä pelihimolla viitataan rahapelaamiseen, tämä ei siis käsitä erilaisia videopelejä. (Salonen ym. 2014, 113.)

Pelihimossa tyypillistä on kuvio, jossa henkilö häviää rahaa, poistuu hän hetkeksi ja palaa pian uudelleen yrittämään voittaa takaisin häviämänsä rahat. Pelaaja kokee mielihyvän tunnetta pelatessaan ja tämä toimii myös keinona välttää ongelmia ja normaalia arkea. Ongelmapelaamisesta kärsivä henkilö tuntee häpeän tunnetta pelaamisestaan, joten tästä johtuen on tyypillistä peitellä ja valehdella lähipiirille ongelmasta. (Huttunen 2018.)

Usein ongelma pelaamisen taustalla on jokin henkilön aikaisempaan tai nykyhetkiseen elämään viittaava tilanne. Avuttomuuden tunne on myös nähtävissä ongelmana pelaamisen taustalla. Avuttomuuden tunteesta pakeneminen on yleinen syy pelihimolle. (Huttunen 2018.)

Uhkapelihimosta kärsii aikuisväestöstä noin 1–3 % ja se on laajalle levinnyt ongelma. Pelihimossa täytyy huomioida se, että joillakin ammattipelaajilla himo voi olla kontrollissa, mutta tämmöinen pelaaminen voi edetä vuosien saatossa ongelmalliseksi. Naisilla pelihimoa on noin kolmasosalla. Naisilla pelihimo ilmenee yleisesti varttuneempana. Miehillä pelihimo ilmenee jo nuorempana. Kahdella kolmasosalla miehistä ilmenee pelihimoa. (Huttunen 2018.)

ICD-10 järjestelmä on Suomessa käytössä oleva tautiluokitus. Diagnoosi tunnetaan pelihimona, mutta diagnostisesti hillitsemishäiriönä. Pelihimosta voidaan puhua haitallisena ongelmana siinä vaiheessa, kun pelaaminen on toistuvaa, vaikuttaa henkilön elämän eri osa-alueisiin: sosiaaliset suhteet kärsivät, perheen sisäiset suhteet ja arvot kärsivät. Pelihimo luokitellaan maailmalla määrittelemättömäksi impulssikontrollihäiriön ryhmään. Tyypillisiä piirteitä pelihimossa ovat toistuvat yritykset lopettaa tai vähentää pelaamista ja pelaaminen huolimatta seurauksista sekä vieroitusoireet. (Lahti ym. 2012, 413–416.)

Vuonna 2000 on tehty tutkimus Espanjassa, jossa tutkittiin lääkkeiden aiheuttamaa pelihimoa. Pelihimoa pystyttiin todentamaan kahdellatoista Parkinsonin taudin omaavalla henkilöllä. Parkinsonin tautia sairastavilla jopa 14 %:lla esiintyi impulssikontrollihäiriöitä. Nykyään on luettava lääkeselostuksessa mahdollisista haittavaikutuksista, jotka stimuloivat dopamiinijärjestelmää. Haittavaikutuksena on siis pelihimo ja impulssikontrollihäiriö. (Kaasiainen ym. 2015.)

Pelihimosta kärsivä henkilö tuntee usein häpeän tunnetta. Tällainen henkilö alkaa salata pelaamista, häpeää omaa käytöstään ja usein kieltää pelaamisen olevan haitta. Rahapelien pelaaminen voi alkuun olla ajanviete, viihdettä tai jopa harrastus. Usein henkilöt käyttävät rahapelejä rikastumisen ja voiton toivossa. Pelaamisella voidaan myös hakea muutosta arkeen, pakoa arjesta tai arjen tuomista huolenaiheista ja murheista. Pelaamista ei aina harrasteta pakonomaisena keinona. Pelaaminen voi toimia sosiaalisena tilanteena seuran tai ajanvietteen keinona. Näissä edellä mainituissa kohdissa on se riski, että pelaaminen muuttuu ongelmaksi. (Jaakkola & Vuorento 2021.)

4 RAHAPELAAMISEN HOITO

Rahapelaamisen hoidossa on tärkeää huomioida rahapelaamiseen ja rahapeliiriippuvuuteen liittyviä mittareita. Mittarit ovat avainasemassa rahapeliiriippuvuuden aikaisessa tunnistamisessa. Aikainen riippuvuuden havaitseminen edesauttaa hoidon ohjausta ja sen onnistumista. (Salonen ym. 2014, 113–114.)

Peliriippuvuudesta eroon pääseminen on mahdollista ilman minkäänlaisia hoitomuotoja. Niin sanotussa luonnollisessa toipumisessa, eli toipumisessa ilman hoidollista apua, on todettu olevan kaksi vahvaa selviytymismetodia. Nämä selviytymismetodit ovat käytännöllinen ja käytöksellinen. Käytännöllinen selviytymismetodi tarkoittaa sitoutumista itseensä ja omiin aktiviteetteihin. Käytöksellinen taas tietoista pelipaikkojen välttelemistä. Ei luonnollisia hoitomuotoja ovat psykososiaalinen, internetpohjainen ja lääkkeellinen. (Castrèn 2013.)

4.1 Peliriippuvuuden mittarit

Peliriippuvuuden tunnistamiseen tukevia mittareita voidaan luokitella pitkiksi, keskipitkiksi ja lyhyiksi mittareiksi. Mittareiden pituus on luokiteltu niiden eri osioiden mukaisesti. Pitkissä mittareissa on ≥ 13 osiota, keskipitkissä 4–12 osiota ja lyhyissä 1–3 osiota. Pitkien mittareiden hyötynä on se, että niiden avulla saadaan laaja-alainen käsitys henkilön peliriippuvuudesta, kun taas vastaavasti lyhyiden mittareiden hyötynä on se, että ne toimivat kliinisen työn lisänä ja ovat yleensä helppokäyttöisiä. (Salonen ym. 2014, 116–123.)

Mittareita on kehitetty ja käytetty ympäri maailmaa. Suomessa tyypillisimmät mittarit ovat SOGS/SOGS-R (The South Oaks Gambling Screen ja PGSI (The Problem Gambling Severity Index)). Molemmat näistä mittareista ovat pitkiä mittareita. Vuonna 2014 käytettiin mittareita, jotka oli kehitetty ulkomailla ja käännetty suomenkielisiksi. (Salonen ym. 2014, 126.)

4.2 Puheeksiotto

Puheeksiotolla eli mini-interventiolla tarkoitetaan erilaisten ongelmien esiin nostamista ja niihin puuttumista. Rahapeliongelmaan haetaan yleensä apua silloin, kun ongelmat tuntuvat ylitsepääsemättömiltä. Usein rahapeliongelma peittyi muiden syiden taakse hoitoon hakeutuessa. Muita syitä ovat useasti mielenterveysongelmat tai alkoholismi. Pelihaittojen puheeksiottoon ei ole vielä laadittu kunnollista käypä hoito –suositusta. (Puheeksiotto terveydenhuollossa 2021.)

THL ohjeistaa kysymään kolme pääkysymystä mahdolliselta rahapeliongelmasta kärsivältä asiakkaalta: Onko pelaamattomuus aiheuttanut sinussa levottomuutta, ahdistusta tai ärtyneisyyttä? Oletko yrittänyt salailla pelaamistasi? Onko rahapelaamisesi aiheuttanut sinulle taloudellisia ongelmia, jotta olet joutunut hankkimaan perheeltäsi, läheisiltäsi tai sosiaalipalveluista apua elinkustannuksiisi? (Björkenheim ym. 2019.)

Rahapeliongelmaisen kohdalla tulee huomioida, että ensin täytyy tunnistaa ongelma. Peliongelmaiselle voi esittää erilaisia kysymyksiä liittyen rahapelaamiseen ja tätä kautta ottaa peliongelma puheeksi. Puheeksioton tukena voi

hyödyntää olemassa olevia peliongelmaisella suunnattuja tukimuotoja kuten rahapelipäiväkirjaa. Rahapeliongelman tunnistamisen ja puheeksioton jälkeen on tärkeä tukea peliongelmaista henkilöä. (Rahapelaaminen puheeksi 2019.)

4.3 Psykososiaalinen hoito

Psykososiaalista hoitoa käytetään laajasti erilaisten ongelmien hoitamisessa. Psykososiaalisia hoitomuotoja on psykoedukaatio, erilaiset interventiot, arkielämän taitojen harjoittaminen ja kognitiiviset kuntoutusohjelmat. Hoidon tukena voidaan hyödyntää kirjaa, taide, musiikki tai toimintaterapiaa. (Psykososiaaliset hoidot s.a.)

Yksi psykososiaalinen hoitomuoto on kognitiivinen terapia. Kognitiivinen terapia tarkoittaa käytännössä tekniikkaa, jossa korjataan henkilön väärää tai virheellistä ajattelutapaa ja samalla uudistetaan henkilön ajatusmalleja. Kognitiivisella terapialla on todettu olevan pitkäaikaisia hyötyjä hoidon suhteen silloin, kun se on yhdistetty käyttäytymishoidon kanssa. Motivoiva haastattelu on keskeisessä osassa psykososiaalista hoitoa. Motivoivan haastattelun pääperiaatteena on nimensä mukaisesti motivoida hoidettavaa itseään osallistumaan aktiivisesti omaan hoitoonsa erilaisin menetelmin. (Castrèn 2013.)

4.4 Internetpohjainen hoito

Uutena hoitomuotona tehdään internetpohjaista hoitoa, jota on vain vähäisesti tutkittu. Internetpohjaisessa hoidossa tärkeänä osana ovat nimettömyys, yksityisyys, mukavuus, saavutettavuus, kustannustehokkuus ja käytettävyys. Internetpohjainen hoito on periaatteeltaan samanlainen kuin psykososiaalinen hoito, mutta hoito ei tapahdu kasvotusten. Tällä hoitomuodolla on saatu hyviä tuloksia henkilöiltä, jotka eivät niin aktiivisesti hakeudu hoitoon tai ovat aiemmin jättäytyneet pois hoidosta. (Castrèn 2013.)

4.5 Lääkkeellinen hoito

Lääkkeellistä hoitoa peliriippuvuuteen on melko vähän tutkittu. On kuitenkin pystytty todentamaan, että opioidireseptorin antagonistia käyttävät vähentävät uhkapelaamista, siihen liittyviä ajatuksia ja käyttäytymistä. Muita farmakologia

aineita kuten fluvoksamiini, bupropioni ym. on käytetty häiriöpelaamisen hoidossa. (Castrèn 2013.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata rahapelaamisen haittoja rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille. Tavoitteena on luoda opetusmateriaalia rahapelaamisen haitoista Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opettajille. Materiaalia voi hyödyntää opetuksessa ja opetuksen tukena ja antaa opiskelijoille paremmat valmiudet rahaongelmista kärsivien asiakkaiden kanssa kommunikoidessa. Materiaalia voi hyödyntää myös muilla mielenterveyden- ja päihdetyön opintojaksoilla.

Tutkimuskysymys:

Millaisia haittoja rahapelaaminen aiheuttaa rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille?

6 KVAILEVA KIRJALLISUUSKATSAUS

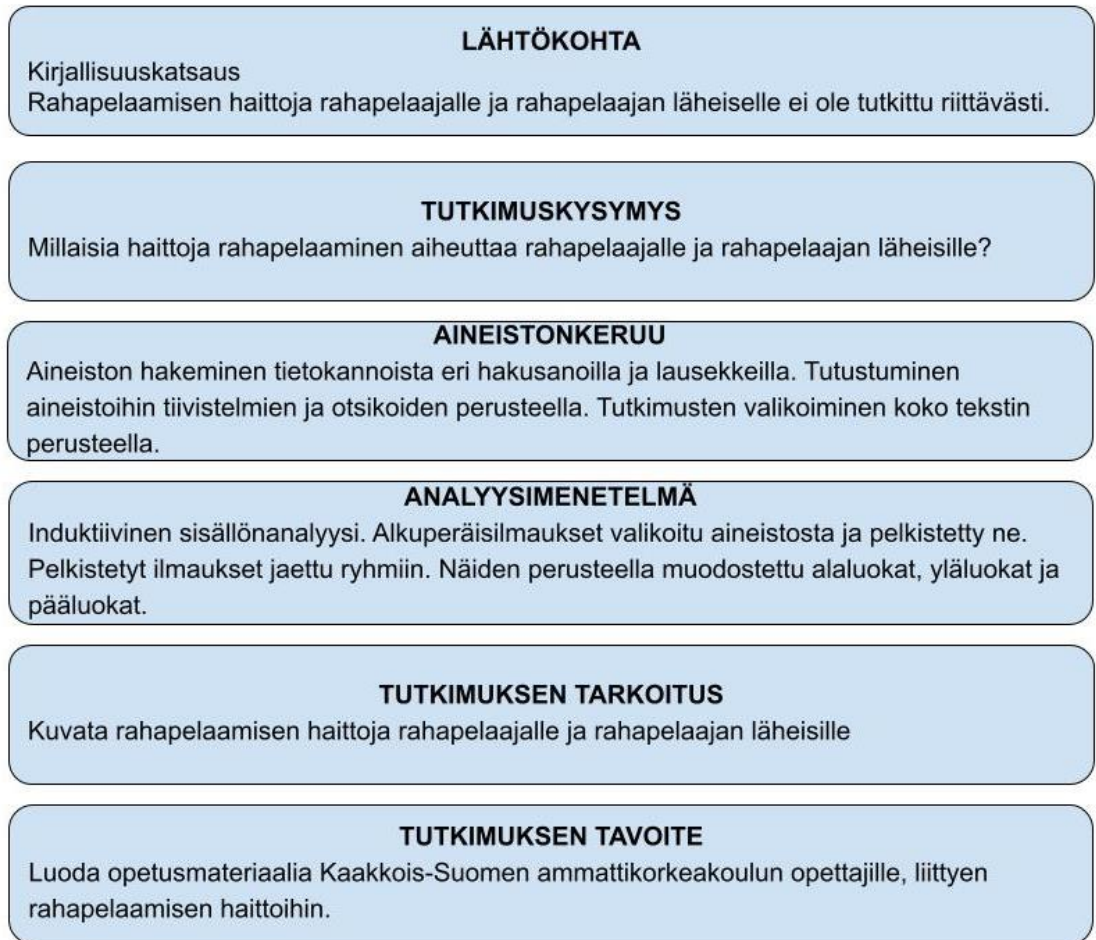
Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus valikoitui, koska aiheen pohjalta oli toimeksiantona tehtävä kirjallisuuskatsaus. Tutkimustietoa etsittiin ja tutkittiin laajalti eri lähteistä ja näistä kerättiin tiivistettyä tietoa. Kohderyhmänä toimi pääosin sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, mutta eniten opinnäytetyöstä hyötyvät sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat. Opinnäytetyötä voidaan parhaiten hyödyntää mielenterveys-, päihde- ja kriisihoitotyön opintojaksoilla, sillä pelihimo lasketaan diagnosoituaan hillitsemishäiriöksi. Opinnäytetyö ei ole rajattu ainoastaan yhteen kurssiin, vaan materiaalia pystyy hyödyntämään hyvin muillakin opintojaksoilla, kuten työterveydenhoidon opintojaksolla.

Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta kutsutaan yleiskatsaukseksi ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytetyt aineistot ovat usein laajoja, eikä aineiston rajaamista koske metodiset säännöt. Tutkittavaa ilmiötä pystyy kuitenkin kuvailemaan laaja-alaisesti ja luokittelemaan tutkittavan ilmiön ominaisuuksia. Yleensä kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa

tutkimuskysymykset ovat väljempiä kuin esimerkiksi systemaattisessa katsauksessa tai meta-analyysissä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus toimii itse metodia, mutta tarjoaa kuitenkin itse uusia tutkittavia ilmiöitä systemaattista kirjallisuuskatsausta varten. (Salminen 2011, 6.)

Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta erottuu selkeästi kaksi eri orientaatiota. Näitä kutsutaan narratiiviseksi ja integroivaksi katsaukseksi. Opinnäytetyömme on narratiivinen katsaus. Narratiivisen katsauksen avulla pystytään antamaan laaja kuva käsiteltävästä aiheesta tai siinä käsitellään aiheen historiaa ja kehityskulkua. Näin luodaan jatkuvaa tapahtumaa loogisessa järjestyksessä. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus pyrkii helppolukuisuuteen. Narratiivinen katsaus auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa, muttei tarjoa analyttisintä tulosta. Narratiivisen kirjallisuuskatsaus voidaan jaotella toimitukselliseen, kommentoivaan ja yleiskatsaukseen. (Salminen 2011, 7.)

Toimituksellisissa katsauksissa kirjoitetaan lyhyehkö kirjallisuuskatsaus, mikä tukee artikkelissa tai lehdessä käsiteltävää teemaa. Kommentoitavissa katsauksissa herätetään keskustelua ja niissä ilmenee kirjoittajan oma panos, eikä niinkään katsauksen oma objektiivisuus tai se, että se puhuisi omasta puolestaan. Yleiskatsaus on laajin muoto näistä kolmesta. Se on edellisten muotojen laajempi prosessi, jonka tarkoituksen on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Analyysimuoto yleiskatsauksessa on yleensä kuvaileva synteesi, jonka yhteenveto on ytimekäs ja johdonmukainen. (Salminen 2011, 7.) Opinnäytetyön vaiheet esiteltynä kuvassa 1.

Kuva 1. Tutkimusasetelmakaavio

6.1 Tiedonhakuprosessin kuvaus

Tietoa kerättiin laajalti eri lähteistä hyödyntäen, myös kansainvälistä tutkimustietoa. Rahapelaamisesta on tuotettu paljon materiaalia ja näin ollen oli helppompaa luoda tiivistetysti tietoa laajasti. Materiaalia ja pohjatietoa kerättiin tutustumalla Google scholarin, medicin, kirjaston, veikkauksen materiaaleihin sekä muihin suomalaisten sosiaali- ja terveystieteen sivustoihin esimerkiksi Duodecimiin.

Tutkimusten etsimiseen käytettiin tietokantoja kuten Medic, Pubmed, Science direct. Google scholarilla tehtiin avoimia hakuja. Hakusanoina käytettiin muun muassa: Rahapelaaminen, pelihimo, gambling sekä lyhennyksiä näistä sanoista. Boolean operaattoreita käytettiin hakulausekkeiden muodostamisessa. Hakuja rajattiin lehti tai artikkeli kriteereillä ja tuotoksen olevan väitöskirja tai pro gradu.

Taulukossa 1 on esitelty opinnäytetyön tutkimusten sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Kriteerien avulla varmistettiin tutkimusten ajantasaisuus sekä opinnäytetyön luotettavuus. Rajaamalla vuodet kymmeneen, löytyi ajantasaista tietoa aiheesta. Opinnäytetyössä hyödynnettiin vain tieteellisiä julkaisuja ja tutkimuksia omalta alalta. Ammattikorkeakoulu opinnäytetyöt sekä sitä alemmat työt, kuten esimerkiksi Ammattikoulun opinnäytetyöt poissuljettiin, jotta opinnäytetyöstä tulisi luotettava. Aineiston tuli vastata tutkimuskysymykseen, jotta se sopi kirjallisuuskatsaukseen. Työhön valikoitiin vain suomen- ja englanninkielisiä tutkimuksia, koska muut kielet voisivat väärentää sen luotettavuutta. Tutkimusten tuli olla kokonaan saatavilla, jotta niitä voitiin analysoida kunnolla. Maksulliset aineistot suljettiin pois.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tutkimus julkaistu vuosina 2011–2021	Tutkimus julkaistu ennen vuotta 2011
Oman alan tieteelliset julkaisut; tutkimukset ja artikkelit, Pro gradut, ylemmän amk opinnäytetyöt, väitöskirjat	Amk opinnäytetyöt ja sitä alemmat työt
Tutkimuksesta saatavilla koko teksti	Tutkimusta ei ole saatavilla kokonaan
Vastaa tutkimuskysymykseen	Ei vastaa tutkimuskysymykseen
Tutkimukset julkaistu suomen- tai englanninkielisenä	Tutkimukset julkaistu muulla kuin englannin tai suomen kielellä
Ilmainen lukuoikeus	Maksulliset aineistot

Taulukossa 2 on esitelty aineiston valikoituminen ja poissulkukriteerit. Siitä näkee, että aineisto koostui alun perin neljästätoista tutkimuksesta. Näistä koko tekstin perusteella valikoitui kymmenen opinnäytetyöhön sopivaa. Tiivistelmän perusteella valikoitui neljätoista tutkimusta. Ensin aineistoja rajattiin otsikon perusteella, jonka jälkeen läpi käytiin tiivistelmät ja lopulta koko teksti. Neljä tutkimuksista ei vastannut tutkimuskysymykseen, joten ne rajautuivat opinnäytetyön ulkopuolelle. Aineistojen läpikäynti tehtiin yhdessä samaan aikaan. Aineistot jaettiin kaikkien kesken, mutta jokainen tarkasteli myös toisten aineistoja.

Taulukko 2. Tiedonhaku

Haku- kanta ja päivä- määrä	Haku- lauseke	Rajauk- set	Hakutu- loksia	Valittu otsikon perus- teella	Valittu tiivistel- män pe- rusteella	Valittu koko tekst- in pe- rus- teella
Medic 31.3.21	Raha- pelaa- mi- nen OR uhka- peli OR pelihimo	2011– 2021, suo- mi, eng- lanti, grad u, väitös- kirja, al- kuperäis- tutkimus	4	3	2	1
Pubmed 31.3.21	Gam- bling- disor- der	2011– 2021, en- glanti, fre e full text, meta- analy- sis, sys- tem- atic re- view, hu- mans	52	0	0	0
Julkari 31.3.21	Raha- pelaa- minen	2011– 2021	179	25	10	9
Science direct 31.3.21	Prob- lem ga- mbling	2011– 2021, re- search ar- ti- cles, ope- n acces	1593	0	0	0
Google scholar 31.1.21	Raha- pelaa- mi- nen, uh- kape- laami- nen, pe- lihimmo	2011– 2021	35	3	2	0

6.2 Aineiston kuvaus

Aineisto valikoitui Suomessa tehdyistä tutkimuksista, ainoastaan yksi niistä oli englanninkielinen väitöskirja. Aineistoksi valittiin ainoastaan suomalaisia tutkimuksia, koska Suomessa on erilainen lainsäädäntö rahapelaamisessa kuin

muissa maissa. Aineistoksi valikoitui seitsemän tutkimusraporttia, kaksi tutkimusartikkelia ja yksi väitöskirja. Aineistosta kahdeksan oli kvantitatiivisia tutkimuksia ja kaksi kvalitatiivista tutkimusta.

6.3 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysillä tieto tiivistetään ja muokataan yleiselle tasolle, niin ettei tieto muutu. Tieto saadaan järjestettyä, jotta voidaan tehdä johtopäätöksiä aineistosta. Laadullista aineistoa analysoimalla pyritään luomaan selkeää, mielekästä ja yhtenäistä tietoa, kadottamatta sen alkuperäistä tietoa. Opinnäytetyön tutkimusten analysoinnissa käytettiin induktiivista sisällönanalyysia. Aineistolähtöisessä analyysissä on kolme kohtaa. Ensiksi aineisto pelkistetään eli redusoidaan, toiseksi ryhmitellään eli klusteroidaan ja viimeisenä luodaan teoreettiset käsitteet eli abstrahoidaan. Käsitteitä yhdistellään, jotta saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. Päättelyn ja tulkinnan avulla saadaan tehtyä sisällönanalyysi ja vastaukset tutkittaviin kysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Induktiivinen eli aineistolähtöisen sisällön analyysiyksikkönä käytettiin virkettä tai osia virkkeestä. Ensimmäiseksi tutkimuksista karsittiin epäolennaisen pois eli aineisto pelkistettiin. Tutkimuskysymykseen vastaavat alkuperäisilmaukset kirjoitettiin ylös. Sen jälkeen listattiin pelkistetyt ilmaukset. Tämän jälkeen ryhmiteltiin aineisto. Samankaltaiset ilmaukset ryhmiteltiin ja yhdisteltiin eri luokkiin, joista muodostui alaluokat. Luokittelun yksikkönä oli ominaisuus. Aineisto tiivistyi luokittelun myötä. Luokittelua jatkettiin yhdistelemällä alaluokkia, jotta muodostui yläluokkia. Ryhmittelyn jälkeen aineisto käsitteellistettiin, jossa eroteltiin olennainen tieto tutkimuksen kannalta ja muodostettiin teoreettisia käsitteitä valitun tiedon perusteella. Käsitteitä yhdisteltiin, jotta saatiin vastaus tutkimuskysymykseen.

Induktiivinen sisällön analyysi sopi parhaiten valikoituneiden tutkimusten analysointiin, koska sitä voidaan käyttää laadullisten tutkimusten analysoinnissa. Induktiivista analysointia voidaan käyttää, kun analysoidaan vanhaa tutkimustietoa uudeksi tutkimustiedoksi muuttamatta alkuperäistä tutkimustietoa. Yh-

dessä virkkeessä saattoi olla monta rahapelaamisen haittaa eli tutkimuskysymykseen vastaavaa ilmaisua, jolloin jako tapahtui sen eri haittojen perusteella. Taulukot järjestyivät eri haittojen mukaan. Haitat jakoutuivat sisäisiin ja ulkoiisiin haittoihin ja erikseen rahapelaajalle ja hänen läheisilleen. Erilaisia alaluokkia tuli kuusitoista kappaletta, ja ne oli jaoteltu koskemaan joko rahapelaajaa itseään tai hänen läheistään. Yläluokkia jakautui neljä kappaletta, jotka jakoutuivat vielä rahapelaajan ja läheisen näkökulmiin erikseen. Pääluokkia jakautui kaksi kappaletta.

7 RAHAPELAAMISEN HAITAT

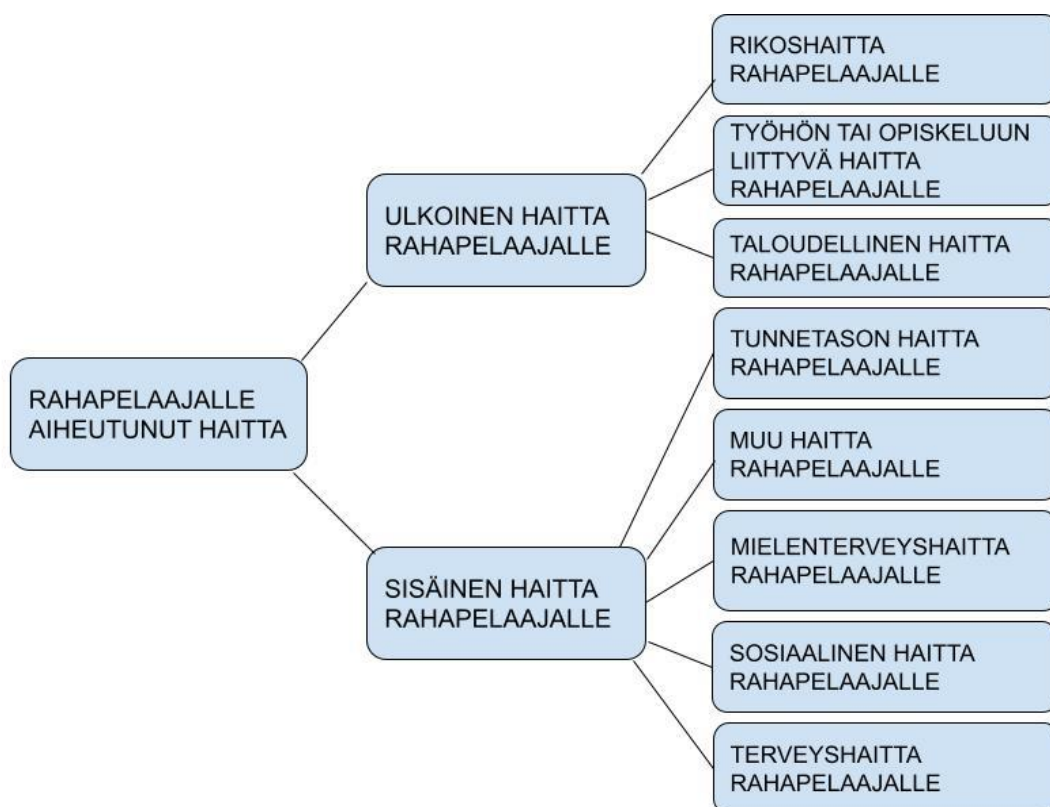
Induktiivisessa sisällön analyysissä tuloksena eriteltiin kaksi eri pääluokkaa tutkimuskysymykseen liittyen. Rahapelaaminen aiheuttaa haittaa sekä rahapelaajalle että rahapelaajan läheiselle. Pääluokat ovat avattu alla olevassa kuvassa 2.

Kuva 2. Rahapelaamisen haitat

7.1 Rahapelaamisen haitat pelaajalle

Rahapelaamisen haitat pelaajalle jaettiin kahteen eri haittaan. Sisäisellä haitalla tarkoitetaan pelaajaan kohdistuvia haittoja, esimerkiksi masennusta, ahdistusta ja muita mielenterveydellisiä haittoja. Sekä ulkoiseen haittaan, jolla taas tarkoitetaan haittoja, jotka eivät suoraan kohdistu rahapelaajaan, vaan ympärillä olevaan elämään, kuten esimerkiksi työhön ja opiskeluun. Kuvassa 3 on esiteltyinä rahapelaajalle aiheutuvat sisäiset ja ulkoiset haitat alaluokissa.

Kuva 3. Rahapelaamisen haitat rahapelaajalle

7.1.1 Rahapelaamisen ulkoiset haitat pelaajalle

Rahapelaaminen aiheuttaa rahapeliongelmaisille **rikoshaittoja**. Salosen ym. (2020b, 30) mukaan vakava-asteisiin peliongelmiin liittyy selkeämmin rikollinen toiminta. Castrénin (2013, 31) mukaan lain rikkominen on melko yleistä ja peliongelmaiset joutuvat oikeudellisiin ongelmiin. Itäpuiston (2011, 309) mukaan rahapeliongelmat näyttävät lisääntyneenä rikollisuutena. Rahapeliongelmaisilla on myös korkeampi riski rikosten tekemiseen. Iso osa apua hakevista peliongelmaisista arvioivat osallistuneensa rikolliseen toimintaan. (Latvala ym. 2020, 509.)

Yhteiskunnan tasolla rahapelirikollisuus voi olla laitonta pelaamista. Se voi myös olla rahapelilainsäädännön noudattamatta jättämistä. Yksilötasolla taas rahapelaaminen voi houkuttaa rahanpesuun ja ryöstöihin. Toisaalta rahapelaaminen voi johtaa rikoksiin, joilla rahoitetaan omaa pelaamistansa ja se voi johtaa perheväkivaltaan kuormittavan tilanteen vuoksi. Rahapelaajien keskuudessa korostuvat väkivallattomat rikokset, joiden tavoitteena on saada rahaa.

Näihin luokitellaan myös verkkopelaamisessa tapahtuva rikollisuus. Ongelmapelaajilla on myös ei-ongelmapelaajia korkeampi riski talous-, väkivalta- ja huumerikoksiin. (Latvala ym. 2020, 508–509.)

Rahapelaaminen vaikuttaa ongelmapelaajan työhön sekä opiskeluun ja aiheuttaa **työhön ja opiskeluihin liittyviä haittoja**. Salosen ym. (2020b, 30) mukaan yksittäisten haittakategorioiden tarkastelu osoittaa, että tähän yhdistyy työhön tai opiskeluun liittyviä haittoja. Castrénin (2013, 31) mukaan tuottavuuden heikkeneminen ja poissaolot työstä ovat yleisiä häiriintyneille pelaajille. Salonen ym. (2019, 59) mukaan tavallisimmat työhön tai opiskeluun liittyvät haitat liittyivät siihen, että suoriutuminen oli heikentynyt (55 %) tai henkilö käytti työ- tai opiskeluaikaa rahapelaamiseen (37 %).

Salosen ym. mukaan, kun haittoja tarkasteltaessa kokonaisuutena haittakategorioittain, havaittiin, että miehille oli koitunut naisia enemmän työhön ja opiskeluun liittyviä haittoja, mutta muuten haitoissa ei ollut sukupuolten välisiä eroja. Salonen ym. kertoo, että vastaajista yli puolet (56 %) oli kohdannut vähintään yhden rahapelaamisesta johtuvan työhön ja opiskeluun liittyvän haitan. Tavallisimmat työn tai opiskelun haitat liittyivät siihen, että suoriutuminen työssä tai opinnoissa oli heikentynyt (43 %) tai että henkilö käytti työ- tai opiskeluaikaa rahapelaamiseen (34 %). Rahapelaaminen aiheutti myös myöhästymistä töistä tai luennoilta (23 %), poissaoloja töistä tai opiskelusta (20 %) sekä työn tai opiskeluiden etenemättömyyttä (20 %). (Salonen ym. 2017, 49–55.)

Ongelmapelaajalle aiheutuu rahapelaamisesta paljon **taloudellista haittaa**. Castrénin (2013, 31) mukaan yksilötasolla häiriöpelaamisen seuraukset voivat olla taloudellisia. Hänen mukaansa myös yksi häiriintyneen pelaamisen seurauksista on velkaantuminen, joka voi helposti johtaa taloudelliseen epävakautteen. Salosen ym. (2019, 51) mukaan tavallisimmat taloudelliset haitat olivat vapaa-aikaan käytettävissä olevan rahamäärän väheneminen, viikoittaisen käyttörahan määrän väheneminen sekä välttämättömiin kuluihin käytetyn rahamäärän väheneminen. Velkaongelmaan tai -kierteeseen oli ajautunut melkein puolet vastaajista. 87 %:lla vastaajista oli tullut vähintään yksi rahapelaamisesta johtuva taloudellinen haitta. Salonen ym. (2019, 49) kertoo myös, että vastaajista myös (87 %) oli kokenut tavallisimmin taloudellisia haittoja.

Salosen ym. (2017, 52) mukaan lähes puolet vastaajista (45 %) oli ajautunut velkaongelmaan tai kierteeseen. He olivat saaneet esimerkiksi maksuhäiriömerkinnän, joutuneet perintään tai ulosottoon, käyttäneet säästöjään, nostaneet luottokortin käyttörajaa tai ottaneet lainan tai pikavipin. Salonen ym. (2017, 56) kertovat, että tavallisimmat muut haitat liittyivät siihen, että vastaaja oli antanut katteettomia lupauksia velkojen takaisin maksusta (37 %) tai oli ottanut luvatta rahaa tai omaisuutta ystävilta tai perheenjäseniltä (21 %). Salosen ym. (2015, 41) tutkimuksesta selviää, että vastaajat olivat pelanneet rahapelejä suuremmilla summilla kuin heillä oikeastaan olisi ollut varaa hävitä (3,0 %) ja, että heidän oli pitänyt pelata rahapelejä aikaisempaa suuremmilla summilla saadakseen pelaamisesta saman jännityksen tunteen (3,1 %).

Castrénin ym. (2016, 419) mukaan rahapeliongelmaan liittyy erilaisia haittoja esim. taloudelliset vaikeudet. Itäpuisto (2011, 309) kertoo, että yhteiskunnan tasolla peliongelma ilmenee mm. ylivelkaantumisena. Itäpuiston (2011, 310) tutkimuksen mukaan avun hakemisen lykkäämistä ennustaa etenkin häpeä ja salailu sekä yritykset saada taloudelliset häviöt takaisin. Latvala ym. (2020b, 508) kertovat, että joskus näkymättömät kustannukset voivat muuttua näkymättömiksi, esimerkiksi silloin, kun rahapelaaja tai hänen läheisensä hakeutuvat hoitoon, mikä aiheuttaa rahallisia kustannuksia. Latvalan ym. (2020, 509) mukaan Suomessa rahapeliongelmaansa apua hakeneiden peliklinikan asiakkaista 22 % oli ottanut luvatta ystävän tai perheenjäsenen rahaa tai omaisuutta ja noin 8 % oli näpistänyt muilta kuin läheisiltä.

7.1.2 Rahapelaamisen sisäiset haitat pelaajalle

Ongelmapelaamisesta aiheutuu rahapelaajalle paljon **tunnetason haittoja**. Salonen ym. (2020b, 30) kertovat, yksittäisten haittakategorioiden tarkastelun osoittaneen tunne-elämän haittaa. Salonen ym. (2019, 53) mukaan kolme tavallisinta tunnetason haittaa liittyivät henkilön rahapelaamisesta aiheutuvaan ahdistukseen, rahapelaamista aiheutuvaan katumukseen ja he olivat vihaisia siitä, etteivät pysty hallitsemaan pelaamistaan. Salonen ym. (2017, 49) tutkimuksen mukaan vastaajista 88 % oli kokenut tunnetason haittoja. Salosen ym. (2017, 50) tutkimuksessa vastaajista (88 %) oli kokenut vähintään yhden

rahapelaamisesta johtuvan tunnetason haitan. Kaiken kaikkiaan vastaajilla oli jokseenkin runsaasti erilaisia tunnetason haittoja. Kolme tavallisinta tunnetason haittaa liittyivät henkilön ahdistukseen rahapelaamisesta (82 %), vihaisuuteen, ettei pysty hallitsemaan pelaamista (78 %) ja katumukseen rahapelaamisesta (78 %). (Salosen ym. 2017, 50.)

Selin ym. (2018, 515–516) kertoo rahapelaamisen arkipäiväisyyden ilmenneen ehkäisevän päihdetyön pulmana rahapeliongelmiensa piilevyyden ja niihin liittyvän häpeän tematiikan kautta. Selinin ym. tulkintana on, että rahapeliongelmiin liittyy häpeää juuri siksi, että rahapelaaminen on niin yleisesti hyväksyttyä. Salonen ja Raisamo (2015, 41) kertovat, että pelaamisesta koettiin myös syyllisyyttä (6,2 %). Vastaajat kertoivat myös tunteneensa, että rahapelaaminen saattaa olla heille ongelma (3,0 %). Castrénin ym. (2016, 418) mukaan häpeän lisäksi hoitoon hakeutumisen esteitä ovat muun muassa salailu, ylpeys, hämmennys sekä leimautumisen pelko. Myös haluttomuus tunnustaa rahapelaamisen aiheuttavan ongelmia, ongelmien vähättely tai haluttomuus lopettaa rahapelaaminen olivat Castrénin ym. (2016, 418) mukaan esteitä hoitoon hakeutumiseen. Itäpuisto (2011, 310) kertoo muiden mainittujen syiden olevan hoitomahdollisuuksien tuntemattomuus, asian stigma, häpeä, ylpeys ja tunne, ettei oma pelaaminen ole ongelmallista.

Rahapelaaminen aiheuttaa rahapelaajalle myös **muita haittoja**. Castrénin (2013, 31) mukaan ongelmapelaaminen aiheuttaa pelaajalle henkilökohtaisia haittoja. Nuoremmat rahapeliongelmaiset kokevat enemmän haittoja kuin vanhemmat (Salonen ym. 2017, 49). Salosen ym. mukaan (2017, 56) useat kokevat muita haittoja rahapelaamisesta johtuen. Castrén ym. (2016, 418) mukaan rahapeliongelmaiset eivät hakeutuneet hoitoon, koska he eivät saa riittävästi tietoa hoitovaihtoehdoista tai mistä hoitoa saa.

Rahapelaaminen aiheuttaa rahapelaajalle **mielenterveyshaittoja**. Salosen ym. (2017, 53) mukaan tavallisimmat mielenterveyshaitat liittyvät ongelmapelaajalla masentuneisuuden lisääntymiseen sekä sairaalahoitoon joutumiseen itsensä vahingoittamisen tai itsemurhayrityksen takia. Salosen ym. (2019, 56–57) tutkimuksessa osa ongelmapelaajista oli vahingoittanut tai yrittänyt vahin-

goittaa itseään (Salonen 2019, 56–57). Itäpuiston (2019, 309) mukaan itsemurhat ovat lisääntyneet rahapeliongelmiensa takia. Monenlaisia mielenterveyden häiriötä liittyy rahapeliongelmaan (Castrén ym. 2016, 419). Rahapelaaminen aiheuttaa ongelmapelaajalle myös ahdistusta (Latvala ym. 2020, 508).

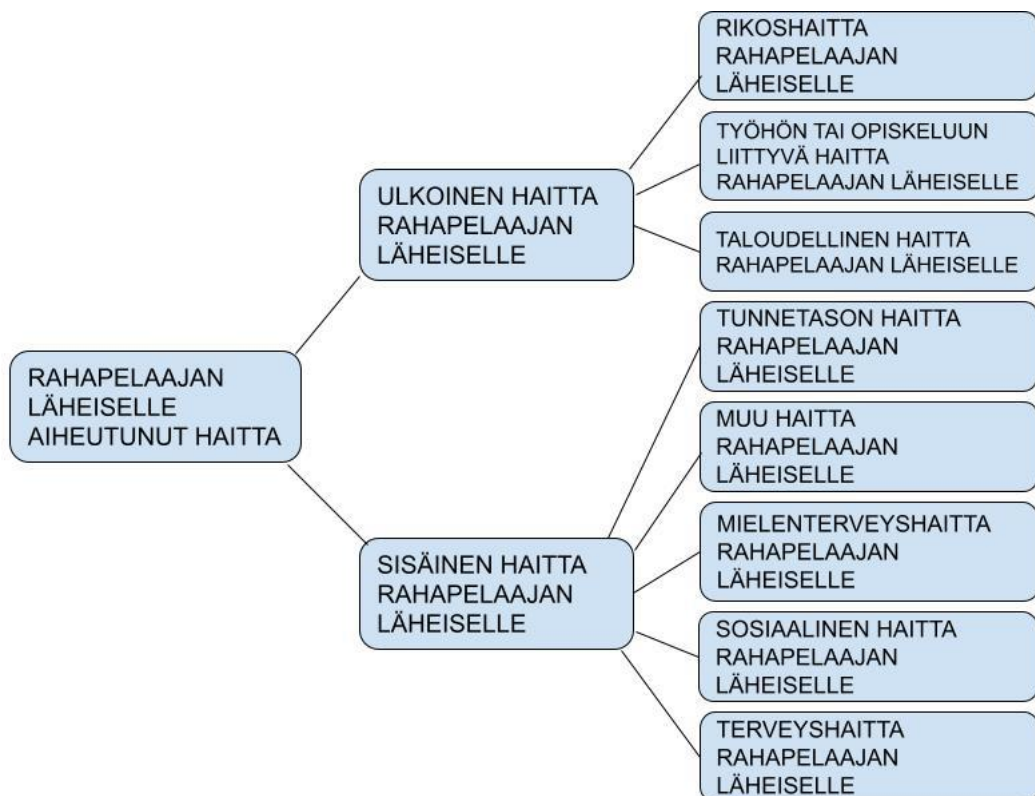
Rahapelaamisesta aiheutuu ongelmapelaajille **sosiaalista haittaa**. Salosen ym. (2020b, 30) mukaan vakava-asteisiin rahapeliongelmiin liittyy selkeämmin ihmissuhdehaitat. Ongelmapelaajilla on myös korkeammat avioeroluvut kuin muilla (Castrén 2013, 31). Salosen (2019, 57) mukaan ongelmapelaajien ihmissuhdehaitat johtuivat siitä, että he viettävät vähemmän aikaa läheisten kanssa ja osallistuvat vähemmän tapahtumiin ja tuntevat itsensä ulkopuoliseksi. Rahapelaajat kokevat suhteen päättymisen tai eron uhkaa vähentyneiden sosiaalisten kontaktien takia. Salosen ym. (2019, 61) mukaan ongelmapelaajat eivät osallistu yhteisön toimintaan. He myös tuntevat olevansa vähemmän sitoutuneita yhteisön toimintaan (Salonen 2019, 61). Salosen (2017, 49–56) mukaan rahapeliongelmaiset kokevat ihmissuhdehaittoja. Suurin osa rahapelaajista kokee ainakin yhden rahapelaamisesta johtuvan ihmissuhdehaitan. Ihmissuhdehaitat liittyvät useimmiten ajanviettoon läheisten kanssa, rahapelaajan ulkopuolisuuden ja eristyneisyyden tunteeseen.

Rahapelaamisesta aiheutuu rahapelaajalle **terveydellisiä haittoja**. Salonen ym. (2020b, 30) kertoo terveyshaittojen liittyvän puolestaan selkeämmin vakavampiasteisiin rahapeliongelmiin. Castrénin (2013, 31) mukaan taloudellinen epävakaus voi olla stressi, joka johtaa ahdistuksen ja masennuksen lisäoireisiin, sekä stressaavat tapahtumat voivat heikentää kognitiivista toimintaa. Salosen ym. (2019, 56–57) mukaan tavallisimmat terveyshaitat olivat unen puute rahapelaamisen takia (71 %), unettomuus rahapelaamisesta johtuvan stressin tai huolen takia (71 %) ja masentuneisuus (68 %). Salonen ym. (2017, 49) kertoo, että vastaajat kokivat tavallisimmin terveyshaittoja rahapelaamisesta johtuen (87 %). Salonen ym. (2017, 53) mukaan vastaajista 87 %:lla oli ollut vähintään yksi rahapelaamisesta johtuva terveyshaitta. Tavallisimmat terveyshaitat liittyivät unen puutteeseen tai unettomuuteen (56 %–61 %).

Raiski (2011, 33) kertoo, että erityisesti päihdetyön ja sosiaalityön henkilöstön ilmoittama muita työtehtävryhmiä korkeampi osaaminen voi heijastella esimerkiksi sitä, että tällä hetkellä palvelujärjestelmässä rahapeliongelmaiset asiakkaat ohjautuvat erityisesti A-klinikoille ja sosiaalitoimistoihin. Castrèn ym. (2016, 419) mukaan rahapeliongelmaisten keskuudessa päihteiden käyttö on suhteellisen yleistä niin aikuisilla kuin nuorilla. Rahapeliongelmaan liittyy monia biologisia ja neuropsykologisia altistavia tekijöitä (impulsiivinen tai epäsozialinen persoonallisuus, aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt) sekä erilaisia haittoja, kuten terveysongelmat sekä unihäiriöt.

7.2 Rahapelaamisen haitat rahapelaajan läheiselle

Rahapelaajan läheisen haitat jakautuivat myös kahteen eri haittaan. Sisäisellä haitalla tarkoitetaan rahapelaajan läheisen kokemia haittoja rahapelaajan pelaamisesta, kuten ahdistus, masennus ja muut mielenterveysongelmat. Ulkoinen haitta puolestaan tarkoittaa peliriippuvaisen läheisen haittoja, jotka eivät kohdistu suoraan läheiseen, vaan esimerkiksi läheisen vapaa-aikaan ja työhön. Kuvassa 4 on esiteltyä rahapelaajan läheiselle aiheutuvat sisäiset ja ulkoiset haitat alaluokissa.

Kuva 4. Rahapelaamisen haitat rahapelaajan läheiselle

7.2.1 Rahapelaamisen ulkoiset haitat rahapelaajan läheiselle

Läheiselle aiheutuu **rikoshaittaa** rahapelaajan vuoksi. Salonen ym. (2020b, 509) mukaan rahapeliongelmaiset varastavat rahaa tai muuta omaisuutta läheisiltään. Rahapelaajan läheiselle aiheutuu myös **työelämän haittaa** ja huolta työpaikan menettämisestä. Salosen ja Raisamon (2015, 43) mukaan läheiset pelkäävät rahapeliongelmaisen työpaikan puolesta. Rahapelaajien poissaolot töistä ja työkyvyn alentuminen huolettavat läheisiä.

Rahapelaajan läheiset kokevat **taloudellista haittaa** rahapelaajan vuoksi. Salonen ym. (2019, 61–69) mukaan ongelmapelaajat antavat katteettomia lupauksia velkojen takaisin maksusta läheisille. Läheisille aiheutui taloudellisia vaikeuksia rahapelaajan vuoksi. Salosen ym. (2017, 60) mukaan läheiset ottavat lainoja, menettävät luottotietoja ja joutuvat maksuvaikeuksiin läheisen pelaamisen takia. Salosen ja Raisamon (2015, 43) mukaan ongelmapelaajat pyytävät jatkuvasti rahaa lainaan. Rahallisia kustannuksia aiheuttaa myös läheisen tai rahapelaajan hoitoon hakeutuminen (Latvala ym. 2020, 508).

7.2.2 Rahapelaamisen sisäiset haitat rahapelaajan läheiselle

Ongelmapelaamisesta aiheutuu pelaajan läheiselle **tunnetason haittoja**. Salosen ym. (2020b, 6) tutkimuksessa tarkasteltaessa läheisen pelaamisen aiheuttamia haittoja. Vuonna 2019 havaittiin, että yleisimmin koettiin huolta läheisestä sekä tunne-elämän kuormittuneisuutta (9 %) (Salonen 2020b, 6). Salonen ym. (2019, 67) kertoo, että tavallisimmin koettiin tunne-elämän kuormittuneisuutta, kuten stressiä (22 %). Salonen ja Raisamo (2015, 43) kertovat tutkimuksessaan myös, että tavallisimmin koettiin huolta läheisestä, tunne-elämän kuormittuneisuutta, kuten stressiä, ahdistusta, syyllisyyttä ja masennusta (7 %).

Rahapelaaminen aiheuttaa läheisille myös **muita haittoja**. Salosen ja Raisamon (2015, 43) mukaan läheiset menettävät vapaa-aikaansa rahapelaajan pelaamisen vuoksi. Läheisen rahapelaaminen aiheuttaa läheiselle **mielenterveyshaittoja**. Salosen ym. (2019, 67) mukaan läheiset kokevat ahdistusta, masennusta ja syyllisyyttä ongelmapelaajan pelaamisen vuoksi. Ongelmape-

laajien läheiset tarvitsevat usein mielenterveyspuolen terveydenhuoltopalveluja (Raiski 2011, 35). Salosen ja Raisamon mukaan (2015, 43) ongelmapelelaajan käyttäytyminen ja mielenterveydentila aiheuttaa läheisille huolta.

Läheisille aiheutuu rahapelaajan pelaamisen takia myös **sosiaalista haittaa**. Läheisten mielestä rahapeliongelmaiset pelaavat liikaa (Salonen ym 2017, 59). Salosen ja Raisamon (2015, 43) mukaan läheiset kokevat huolta ongelmapelelaajan ihmissuhteista. Tavallisimmin huolta aiheuttaa avioero, parisuhdeongelmat, ystävyysuhteiden katkeaminen, lasten tapaaminen sekä eristäytyminen. Läheiselle aiheuttaa myös huolta ongelmat viranomaisten kanssa sekä hankaluudet järjestää hoitoa viranomaisten kanssa.

Rahapelaamisesta aiheutuu rahapelaajan läheiselle **terveydellisiä haittoja**. Salonen ym. (2020b, 6) kertoo, että tarkasteltaessa vuonna 2019 läheisen pelaamisen aiheuttamia haittoja havaittiin, että yleisimmin koettiin huolta läheisen terveydestä tai hyvinvoinnista (10 %). Salonen ym. (2019, 67) mukaan muita tavallisimpia haittoja olivat huoli läheisen terveydestä ja hyvinvoinnista (17 %). Muita tavallisimpia haittoja olivat kielteiset vaikutukset terveydentilaan, kuten uniongelmat, päänsäryt, selkävut tai vatsavaivat (16 %). Latvala ym. (2020, 508) kertoo, että toisaalta joskus nämä näkymättömät kustannukset voivat muuttua näkyviksi, esimerkiksi silloin, kun rahapelaaja tai hänen läheisensä hakeutuu hoitoon.

8 POHDINTA

8.1 Keskeisten tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata rahapelaamisen haittoja rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda opetusmateriaalia Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opettajille, liittyen rahapelaamisen haittoihin. Materiaalia tulisi pystyä hyödyntämään opetuksessa ja opetuksen tukena sekä antaa opiskelijoille paremmat valmiudet rahaongelmista kärsivien asiakkaiden kanssa kommunikoidessa. Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksenä oli: Millaisia haittoja rahapelaaminen aiheuttaa rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille? Tutkimuskysymykseen saatiin vastaus jaoteltuna kahden eri teemaan: rahapelaajan haitat ja rahapelaajan läheisten haitat.

Rahapelaaminen aiheutti rahapelaajalle vakavia mielenterveysongelmia, kuten masentuneisuutta, itsensä vahingoittamista, itsemurhayrityksiä, erilaisia mielenterveydenhäiriötä sekä ahdistusta (Castrèn ym., 2016, 419; Itäpuisto 2019, 309; Latvala ym., 2020, 508; Salonen 2019, 56–57). Rahapelaajan läheiselle aiheutui myös mielenterveydellisiä haittoja, kuten ahdistusta, masennusta ja syyllisyyttä ongelmapelaajan pelaamisen takia. Ongelmapelaajan käyttäytyminen ja mielenterveyden tila aiheutti läheisille paljon huolta. (Salonen ym. 2019, 67; Salonen & Raisamo 2015, 43.) Ongelmapelaajien läheiset tarvitsivat usein mielenterveyspalveluja (Raiski 2011, 33). Rahapelaaminen aiheuttaa siis molemmille osapuolille mielenterveyshaittoja.

Rahapelaaminen aiheutti rahapelaajalle ja läheiselle myös muita haittoja. Rahapelaajan läheiset menettivät vapaa-aikaansa rahapelaajan pelaamisen vuoksi (Raisamo 2015, 43). Rahapelaaminen aiheutti myös rahapelaajalle muita haittoja. Pelaaminen aiheutti paljon henkilökohtaisia haittoja. Nuoret kokivat enemmän haittoja kuin muut. (Salonen ym. 2017, 49–56.)

Rahapelaamisesta aiheutui rahapelaajalle ja rahapelaajan läheiselle rikoshaittaa. Läheiset joutuivat rikoksen kohteeksi rahapelaajan vuoksi, kun rahapelaajat ottivat läheisiltä ilman lupaa rahaa ja tavaroita pelatakseen (Salonen ym. 2020b, 509). Rahapelaajat taas tekivät rikoksia, jotta saivat rahaa pelatakseen. Vakava-asteisiin peliongelmiin liittyi selkeämmin rikollinen toiminta. Peliongelmaisilla lain rikkominen oli melko yleistä ja he joutuivat oikeudellisiin ongelmiin. (Castrèn 2013, 31; Salonen ym. 2020b, 30.) Peliongelmat näyttäytyivät lisääntyneenä rikollisuutena. Rahapeliongelmaisilla myös oli lisääntynyt riski tehdä rikoksia. (Itäpuisto 2011, 309.) Molemmille osapuolille aiheutuu rikoshaittaa, koska rahapelaajat tekevät rikoksia ja rahapelaajan läheiset joutuvat rikoksen kohteeksi.

Rahapelaaminen aiheutti rahapelaajalle ja hänen läheiselleen sosiaalisia haittoja sekä paljon ihmissuhdehaittoja. Suurin osa rahapelaajista koki ainakin yhden ihmissuhdehaitan johtuen rahapelaamisestaan. Useimmiten haitat liittyi ajanviettoon läheisten kanssa ja rahapelaajan eristyneisyyteen ja ulkopuolisuuteen. (Salonen 2017, 49–56.) Läheiset taas kokivat huolta rahapelaajien ihmissuhteista (Salonen & Raisamo 2015, 43). Rahapelaajat kokevat paljon

sosiaalista haittaa, sillä pelaaminen aiheuttaa eristäytymistä (Salonen ym. 2019, 58).

Rahapelaajat ja heidän läheisensä kokivat taloudellista haittaa rahapelaamisesta johtuen. Läheiset lainasivat rahaa rahapelaajille ja rahapelaajat jättivät velkansa maksamatta tai maksoivat myöhässä. Tästä aiheutui myös läheiselle taloudellista haittaa. Läheiset ottivat lainaa, joutuivat maksuvaikeuksiin ja menettivät luottotietonsa rahapelaajan takia (Salonen ym. 2017, 60). Rahapelaajat velkaantuivat herkästi, koska pelasivat rahansa, eikä heillä ollut enää rahaa normaaliin elämiseen. Lähes jokaisella kyselyyn vastanneella oli ollut ainakin yksi taloudellinen haitta, kuten maksuhäiriömerkintä, perintä, ulosotto tai he olivat lainanneet rahaa, ottaneet pikavipin tai käyttäneet säästöjään. (Salonen ym. 2019, 49.) Taloudellista haittaa aiheutui molemmille osapuolille sekä rahapelaajalle, joka käyttää rahansa pelaamiseen ja myös rahapelaajan läheiselle, joka lainaa rahojaan pelaamiseen (Salonen ym. 2017, 60).

Rahapelaaminen aiheutti myös terveydellisiä haittoja rahapelaajalle ja hänen läheiselleen. Rahapelaajalle itselleen aiheutui stressiä, unettomuutta ja unenpuutetta (Raiki 2011, 33; Salonen ym. 2019 56–57.) Melkein jokainen tutkimukseen vastanneista koki ainakin yhden terveydellisen haittatekijän (Salonen ym. 2017, 53). Läheisillä yleisin terveyshaitta oli huoli rahapelaajan terveydestä ja hyvinvoinnista. Läheiset kokivat myös uniongelmia, päänsärkyä, vatsavaivoja sekä selkäkipuja. (Salonen 2020b, 6; Salonen ym. 2019, 67.) Rahapelaajan pelaaminen aiheutti molemmille osapuolille myös terveyshaittoja.

Rahapelaaminen aiheutti myös tunnetason haittoja, kuten rahapelaamisesta johtuva ahdistus tai katumus ja viha, ettei pysty lopettamaan pelaamista (Salonen ym. 2019, 53; Salonen ym. 2017, 50). Pelaamisesta aiheutui pelaajalle myös syyllisyyttä, ja he kokivat sen olevan jo ongelma (Salonen & Raisamo 2015). Hoitoon hakeutuminen estyi häpeän, salailun, hämmennyksen, leimautumisen pelon, ongelman tunnustamisen, ongelmien vähättelyn, stigman ja ylpeyden takia (Castrén ym. 2016, 418; Itäpuisto 2011, 310). Läheisille aiheutui huolta rahapelaajasta sekä tunne-elämän kuormittumista, kuten stressiä (Salonen ym. 2020b, 6; Salonen ym. 2019, 67). Läheiset kokivat myös syyllisyyttä ja ahdistusta läheisensä rahapelaamisesta (Salonen & Raisamo 2015, 43).

Tunnetason haittoja aiheutui myös molemmille rahapelaajalle, sekä hänen läheisilleen.

Rahapelaaminen aiheutti haittaa myös työhön ja opiskeluun. Rahapelaajille töistä poissaolot ja tuotettavuuden heikkeneminen olivat yleisiä (Castrén 2013, 31; Salonen ym. 2020b, 30). Työssä ja opiskeluissa suoriutuminen oli heikentynyt ja työajalla pelattiin rahapelejä (Salonen ym. 2019, 59). Yli puolet vastaajista olivat kokeneet pelaamisen vaikuttavan työhön tai opiskeluun liittyvän haitan. Pelaaminen aiheutti myöhästymistä, poissaoloja sekä työn tai opintojen etenemisen hidastumista. (Salonen ym 2017, 55). Läheisille aiheutui pelkoa rahapelaajan työpaikasta ja poissaoloista sekä työkyvyn alenemisesta (Salonen & Raisamo 2015, 43). Rahapelaaminen vaikuttaa rahapelaajan työhön ja opiskeluun, mutta ei läheisen työhön ja opiskeluun. Läheinen pelkää ai-noastaan rahapelaajan työpaikan puolesta. (Salonen ym. 2017, 59; Salonen & Raisamo 2015, 43.)

Rahapelaamisesta aiheutuvat haitat olivat hyvin samansuuntaisia rahapelaajalle ja rahapelaajan läheiselle. Ne vaikuttavat merkittävästi molempien elämään. Haitat ilmenevät eritavoin rahapelaajalle ja rahapelaajan läheisille, mutta haittojen teemat pysyivät silti samoina. Eniten haittoja ilmeni molemmilla taloudessa, mielenterveydessä ja sosiaalisella puolella.

Tulokset ja teoreettinen viitekehys opinnäytetyössä osoittavat, että rahapelaaminen aiheuttaa erilaisia haittoja sekä rahapelaajalle, että rahapelaajan läheiselle. Suomalaisen rahapelijärjestelmän tavoitteena on ehkäistä rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja. Rahapelihaittojen ehkäisemisestä säädetään erikseen ehkäisevää päihdetyötä koskevassa laissa (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 24.4.2015/523). Suomessa rahapelaamista säätelee arpajaislaki (Arpajaislaki 01.01.2002/1047). Veikkaus vastaa rahapelien järjestämisestä. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa rahapelihaittojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä hoidon kehittämisestä ja ehkäisemisestä. Veikkaus maksaa sosiaali- ja terveysministeriölle näistä aiheutuvat kulut. (Rahapelihaitat s.a.)

Päihdepalvelujen kehittämistä ohjaa Mielenterveysstrategia. Siinä ehdotetut toimenpiteet koskien päihteitä, sovitetaan yhteen rahapeli-, alkoholi-, huume- ja tupakkapolitiikan kanssa. Nämä täydentävät ehkäisevän päihdetyön toimenpideohjelmia. Mielenterveysstrategian toteutumisen apuna ja seurannassa käytetään mittareita. Nuorilta tutkitaan rahapelaamista esimerkiksi kouluterveyskyselyssä. (Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030, 2020.)

Veikkaus nostaa esille peliongelmiensa ennaltaehkäisyä sivuillaan hyvin avoimesti ja laajasti. Sivuilla painotetaan, että jokaisen pelaajan tulee olla täyttänyt 18-vuotta. Veikkaus myös suorittaa vastuullisuusarvion kaikkiin peli-ideoihinsa. Korkeampien riskien peleissä on asetettuna yhteiset rajat. Sisäministeriö hyväksyy kaikkien pelien säännöt. Eri myyntipaikoissa, Casinolla ja pelisaleissa on tarjolla, tietoa ja tukea niille, joilla on ongelmia pelaamisen kanssa tai pelaaminen ei pysy hallinnassa. Casino pystyy myös asettamaan asiakkaalle sisäänpääsykiellon. Veikkaus rahoittaa peliongelmissa auttavan Peluuri-palvelun toimintaa lähes miljoonalla vuosittain. Veikkaus maksaa yli kaksi miljoonaa euroa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle siitä, että tehdään pelihaittatutkimusta ja peliongelman ehkäisyä ja hoidon kehittämistä arpajaislain mukaisesti. (Otamme peliongelmat vakavasti s.a.)

8.2 Luotettavuus

Luotettavuutta voidaan arvioida laadullisessa tutkimuksessa laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereillä, kuten vastaavuus, uskottavuus, varmuus, siirrettävyys, riippuvuus, vakiintuneisuus, luotettavuus sekä tutkimustilanteen arviointi. Laadullisen tutkimuksen arvioimiseen ei ole olemassa selkeitä ohjeita. Tärkeintä on arvioiminen kokonaisuutena. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Opinnäytetyön vastaavuus kirjallisuuskatsauksen ja alkuperäisten tutkimusten välillä on hyvä. Kirjallisuuskatsausta tehdessä kiinnitettiin huomio, ettei tutkimuksen tulokset muuttuneet matkan varrella ja pääidea pysyi loppuun asti samana. Tulokset esitettiin niin kuin ne ovat alkuperäisissä tutkimuksissa. Opinnäytetyön tulokset ovat esitetty puolueettomasti ja neutraalisti.

Uskottavuus tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa selkeää ja ymmärrettävää selostusta analyysin vaiheista sekä heikkouksien ja vahvuuksien etsimistä tutkimuksista (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2017). Tärkeää on myös miettiä lähteiden uskottavuutta ja luotettavuutta. Työhömmme valikoitui tutkimukset luotettavista lähteistä, ja ne olivat korkeintaan kymmenen vuotta vanhoja. Lähteet ovat merkitty tarkasti, ja kaikki lähteet löytyvät lähdeluettelosta.

Laadullista tutkimusta tekee usein vain yksi ihminen, jolloin tekijä voi tulla omalle työllensä sokeaksi (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2017). Opin- näytetyötä teki kolme henkilöä, mikä parantaa opinnäytetyön luotettavuutta. Luotettavuutta saattaa heikentää, se, että vain yksi on kääntänyt englanninkie- lisen tekstin, mutta käännöksen teki henkilö, jonka englannin kielen taito on parhain.

Opinnäytetyössä käytettiin paljon raportteja lähteinä, jotka ovat koonteja tutki- musten tuloksista. Tuloksia oli kerätty lomakkeilla ja haastatteluilla kaikenlai- silta ihmisiltä. Opinnäytetyön varmuutta saatiin lisättyä, kun kerättiin riittävästi luotettavia lähteitä. Tutkimuksissa oli paljon samankaltaisia tutkimuksia ja sa- mankaltaisia tutkimustuloksia oli saatu erilaisissa ja eri vuosina tehdyissä tut- kimuksista.

Siirrettävyyttä mietittiin koko ajan opinnäytetyötä tehdessä, koska oltiin teke- mässä materiaalia nimenomaan siirrettäväksi. Tuloksia käytetään ja hyödyn- netään hoitotyön opetuksessa, mutta niitä voi hyödyntää myös muissa yhteyk- sissä. Tarpeen mukaan opinnäytetyötä pystyy myös hyödyntämään vain osit- tain. Riippuvuus on toteutunut opinnäytetyössä hyvin, koska olemme noudat- taneet tieteellisen tutkimuksen yleisiä ohjeita.

Ulkopuolisen henkilön tutkimusprosessin toteutumisen tarkastus lisää luotetta- vuutta ja tutkimuksen tuotoksen arviointi lisää vakiintuneisuutta (Tuomi & Sa- rajärvi 2018). Ohjaava opettaja eli ulkopuolinen henkilö tarkastelee ja arvioi opinnäytetyön vakiintuneisuutta ja luotettavuutta, tällöin luotettavuus paranee. Myös opponentit vertaisarvioivat opinnäytetyön.

Opinnäytetyötä tehdessä oli tarkkaavaisesti huomioitava eroja kansainvälisellä tasolla. Suomessa pelaaminen tapahtuu pääosin veikkauksen tuottamissa paikoissa, sillä Suomessa kasinoita ei ole kuin yksi tällä hetkellä. Nettipelaamisessa taas on paljon myös eri suomalaisten yritysten tuottamia nettikasinota. Kansainvälisellä tasolla, esimerkiksi Pohjois-Amerikassa pelikulttuuri varmasti hieman eroaa Suomen pelikulttuurista. Las Vegas on tunnettu kasinoista, uhkapelaamisesta ja pelikulttuurista. Tutkimustieto voi erota paljonkin tällaisella tasolla. Työtä tehdessä huomioitiin, että tuotu tieto on ajankohtaista.

Opinnäytetyön luotettavuutta saattaa heikentää se, että käytimme pelkästään suomalaisia tutkimuksia. Yksi tutkimuksista oli englanninkielinen, mutta tehty Suomessa. Luotettavuutta saattaa heikentää myös se, että tämä oli kaikille ensimmäinen kerta, kun teimme tällaisen työn näin laajana. Luotettavuutta saattaa myös heikentää se, että teimme työnjakoa eikä kaikkea ole kaksoistarkastettu tai silmäilty monesta näkökulmasta. Vain yksi meistä perehtyi tarkemmin englanninkieliseen tutkimukseen, joka saattaa myös osiltaan heikentää luotettavuutta. Myös useimmat käännöksistä on tehty vain yhden henkilön toimesta.

8.3 Eettisyys

Eettisyyttä joutuu pohtimaan koko työn kirjoittamisen ajan, ja sitä tulee miettiä jo aihetta pohtiessa. On tärkeää ajatella, ketä varten ja miksi työtä tehdään. Kohdejoukko ei välttämättä ole innostunut tutkimuksesta, jos se ei tuota heille hyötyä. Tutkimus ei koskaan saa loukata kohdejoukon tunteita, ja sen on oltava heille eduksi. Tutkijalla on aina eettinen vastuu kirjoittamastaan materiaalista. Tutkijan täytyy muistaa käyttää lähteitä asianmukaisesti ja analysoida materiaalia rehellisesti. (Leinonen 2018.)

Tutkimusta tehdessä tulee ottaa huomioon esteellisyys, joka tarkoittaa sitä, että opinnäytetyön tekijät eivät saa olla opinnäytetyöhön liittyviin henkilöihin, käsiteltävään asiaan tai sen asianosaisiin sellaisessa suhteessa, jossa työn puolueettomuus vaarantuu. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset

suositukset 2020). Kukaan opinnäytetyön tekijöistä ei ollut puolueellinen asiassa.

Tutkimusaiheeseen tulee, eettisten ohjeiden mukaan, olla perehtynyt riittävästi (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020). Aiheeseen perehdyttiin kunnolla ennen opinnäytetyön aloittamista ja perehtymistä jatkettiin koko opinnäytetyön ajan. Opinnäytetyössä tärkeänä osana on rahapelaaminen ja rahapelaamisen haitat. Opinnäytetyössä tuotiin esille, mitä rahapelaaminen on. Opinnäytetyössä avattiin myös minkälaisia haittoja rahapelaaminen aiheuttaa.

Resurssit ja aikataulut tulee arvioida ennakkoon ennen opinnäytetyön aloittamista. Aihe tulee rajata kunnolla. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020). Opinnäytetyön edetessä aihe rajautui ja muuttui, sillä alkuperäisestä aiheesta ei löytynyt tarpeeksi tutkimustietoa. Aikataulusta tehtiin aina ennakkoon sopimalla päivämäärä ja kellonajat. Aina aikataulut eivät pitäneet, mutta silloin sovittiin uusi aika työn tekemiseen.

Opinnäytetyön ohjaava opettaja varmistaa, että opinnäytetyötä tekevät perehtyvät eettisiin ohjeisiin (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020). Huomiota kiinnitettiin lähteisiin ja niiden merkitsemiseen, jotta ne ovat eettisesti oikein. Toisten tekstiä ei voi käyttää omanaan, joten lähdeviitaukset tulee olla oikein. Tutkimuksen tekemisessä tarvittaviin eettisiin ohjeisiin perehdyttiin. Opinnäytetyötä tehdessä on huomioitu eettisyys sekä tieteellinen käytäntö.

Tutkimukseen ja haastatteluihin liittyvät aineistot tulee tallentaa, avata ja hävittää asianmukaisesti (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020). Opinnäytetyötiedosto tallennettiin verkkokansioon, jossa se jaettiin asianomaisten kesken. Mitään hävitettävää ei syntynyt, sillä haastatteluja ei ollut. Ennen opinnäytetyön aloittamista tulee sopimukset olla kunnossa (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020). Nämä hoidettiin kuntoon, ennen kuin aloitettiin opinnäytetyötä tekemään. Opinnäytetyö on tehty materiaaliksi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle, joten heillä on lupa käyttää opinnäytetyötä. Tekijänoikeudet ovat kuitenkin eettisten

ohjeiden mukaan tekijöillä (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020).

Tutkimusta tehdessä tulee noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä ja tulosten esittämisessä ja tallentamisessa sekä tutkimusten arvioinnissa ja tutkimustulosten arvioinnissa (Hyvä tieteellinen käytäntö s.a.). Opinnäytetyötä tehtäessä on kunnioitettu toisten tekemää työtä ja viitattu tekstissä aina toisen tutkimukseen liittyen. Jokaisen tutkimuksen tekijä on mainittu ja näin ollen hän on saanut hänelle kuuluvan kunnian. Opinnäytetyötä tehdessä on sovellettu tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisiä tiedonhankinta-, arviointi- ja tutkimusmenetelmiä (Hyvä tieteellinen käytäntö s.a.).

8.4 Jatkotutkimusideat ja johtopäätökset

Johtopäätöksinä esitetään:

1. Ongelmarahapelaaminen vaikuttaa pelaajiin ja pelaajien läheisiin hyvin samankaltaisesti. Se on hyvin laaja-alaista ja monimuotoista. Rahapelaaminen vaikuttaa suuresti elämän eri osa-alueisiin.
2. Rahapelaajana hoitoon pääseminen on hankalaa, koska ongelmapelaajat hakeutuvat huonosti hoitoon. Hoitoon sitoutuminen pelaajien osalta on heikkoa ja ammattilaisten puolelta hoitoon ohjaaminen vaihtelevaa.
3. Rahapelaajan läheisen kohtaamat haitat johtuvat huolesta rahapelaajaa kohtaan.

Jatkotutkimusideoina voisi olla ammattilaisten tietotason kartoittaminen esimerkiksi kyselytutkimuksella. Kattava, mutta tiivis opas voisi olla hyödyllinen impulsiivihäiriöisen hoidossa ja tukemisessa. Opinnäytetyössämme rahapelaajan ja läheisen kohtaamat haitat olivat samankaltaisia, mutta kokonaisvaltaisesti elämään vaikuttavia. Jatkossa voisi tutkia myös laajempia tukitoimia pelaajalle ja läheiselle sekä kehittää niitä. Aihetta voisi tarkastella myös ammattilaisten näkökulmasta.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2020. Arene ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportti/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382> [viitattu 22.6.2021].

Arpajaislaki 01.01.2002/1047 [viitattu 15.8.2021].

Björkenheim, C., Castrén, S., Jaakkola, T., Kesänen, M., Pietilä, E., Ränninranta, R., Saariluoma, O. & Wuorio, S. 2019. Rahapelaaminen puheeksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137628/THL_Rahapelaaminen_puheeksi_A4_WEB_26.2.19%282%29.pdf?sequence=4&isAllowed=y [viitattu 12.3.2021].

Castrén, S. 2013. Disordered gambling in Finland: Epidemiology and a current treatment option. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110359/URN_ISBN_978-952-245-964-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 16.4.2021].

Castrén, S., Alho, H. & Salonen, A. 2016. Rahapeliongelma sosiaali- ja terveydenhuollossa – ammattilaisten näkemyksiä. *Yhteiskuntapolitiikka* 2016 (4), 418–428. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131132/YP1604_Castrenym.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 28.4.2021].

Cotte, J. & Latour, K. 2009. Blackjack in the kitchen – Understanding online versus casino gambling. Oxford Academic. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://academic.oup.com/jcr/article/35/5/742/1785191?login=true> [viitattu 3.3.21].

Egerer, M., Lerkkanen, T. & Jääskeläinen, P. 2019. Suomen uusi kasino ja rahapelipoliittiset mielipiteet Tampereella. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Raportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/303702/Suomen_uusi_kasino.pdf?sequence=1 [viitattu 3.3.21].

Huttunen, M. 2018. Pelihimo. Lääkärikirja Duodecim. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00406&p_hakusana=peleihimo [viitattu 3.3.21].

Hyvä tieteellinen käytäntö. s.a. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk> [viitattu 14.8.2021].

Itäpuisto, M. 2011. Peliongelmaisen hoitoon hakeutumisen esteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 2011 (3), 309–319. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102859/itapuisto.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 28.4.2021].

Jaakkola, T. & Vuorento, H. 2021. Peliriippuvuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://paihdelinkki.fi/sgn/node/288> [viitattu 16.3.2021].

Kaasinen, V., Kuoppamäki, M. & Salonen R. 2015. Kun peli pelaa pelaajaa – pelihimo, riippuvuus ja lääkkeet. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 131 (23). Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.duodecim-lehti.fi/duo12861> [viitattu 3.3.21].

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. Tutkimus hoitotieteessä. 3.-5., painos. E-kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Saatavissa: <https://kaakuri.finna.fi/> [viitattu 17.6.2021].

Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030. 2020. Sosiaali- ja terveysministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162053/STM_2020_6.pdf [viitattu 2.8.2021].

Koski-Jännes, A. & Kuusisto, K. 2020. Riippuvuus. Päihdelinkki. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/mielenterveys/riippuvuus> [Viitattu 09.3.2021].

Lahti, T., Castrén, S., Tenhola, H., Heinälä, H. & Alho, H. 2012. Rahapeliriippuvuutta voidaan hoitaa. *Lääkärilehti*, 67 (6). Verkkolehti. Saatavissa: <https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.xamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/rahapeliriippuvuutta-voidaan-hoitaa/> [viitattu 2.3.2021].

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 24.4.2015/523 [viitattu 15.08.2021].

Latvala, T., Konu, T. & Lintonen, T. 2020. Rahapelaaminen kansanterveydellisenä huolenaiheena. *Yhteiskuntapolitiikka* 2020 (5–6), 507–518. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140736/YP2005-6_Latvalaym.pdf?sequence=8&isAllowed=y [viitattu 28.4.2021].

Leinonen, R. 2018. Tutkimuksen eettisyys. Spoken. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://spoken.fi/tutkimuksen-eettisyys/> [viitattu 16.3.2021].

Liikaa pelissä. 2016. THL. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129710/URN_ISBN_978-952-302-579-0.pdf?sequence=1 [viitattu 16.3.2021].

Mikä veikkaus on. s.a. Veikkaus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa/mika-veikkaus-on> [viitattu 3.3.21].

Otamme peliongelmat vakavasti. s.a. Veikkaus. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/vastuullisuus/peliongelmien-ehkaisy> [viitattu 18.8.2021].

Palvelualojen ammattiliitto. 2019. Veikkauksen yt-neuvottelujen tuloksena 330–360 työntekijää menettämässä työpaikkansa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.pam.fi/uutiset/veikkauksen-yt-neuvottelujen-tuloksena-330-360-tyontekijaa-menettamassa-tyopaikkansa.html> [viitattu 16.3.2021].

Pelaamo on pelaajien paikka. s.a. Veikkaus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pelaamo.fi/> [viitattu 3.3.2021].

Peliriippuvuus on toiminnallinen riippuvuus. s.a. Mielenterveystalo. WWW-Dokumentti. Saatavissa: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-op-paat/oppaat/peliriippuvuus/Pages/yleista_riippuvuuksista.aspx [viitattu 20.3.2021].

Puheeksiotto terveydenhuollossa. 2021. THL. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/alkoholinkayton-puheeksiotto-ja-mini-interventio/puheeksiotto-terveydenhuollossa> [viitattu 12.3.2021].

Psykososiaaliset hoidot. s.a. Mielenterveystalo. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/Hoitomuotoja/Pages/Psykososiaalisethoidot.aspx> [viitattu 11.8.2021].

Rahapelaaminen puheeksi. 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137628/THL_Rahapelaaminen_puheeksi_A4_WEB_26.2.19%282%29.pdf?sequence=4&isAllowed=y [viitattu 11.8.2021].

Rahapelaaminen Suomessa. s.a. Peluuri. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.peluuri.fi/tietopankki/rahapelaaminen-suomessa> [viitattu 18.3.2021].

Rahapelihaitat. s.a. Sosiaali- ja terveysministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/rahapelihaitat> [viitattu 2.8.2021].

Rahapelit. 2020. THL. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/rahapelit> [viitattu 12.3.2021].

Raiski, T-L. 2011. Osaamistarve rahapeliongelmiin ehkäisyssä ja hoidossa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80126/dcd47fcd-1d26-48a5-9553-43b9190fc9e2.pdf?sequence=1> [viitattu 22.4.2021].

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? - Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Opetusjulkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf [viitattu 16.3.2021].

Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017. Rahapelikysely 2016 - Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapelien markkinointiin liittyvät mielipiteet rahapeliongelmaan apua hakevien - Peliklinikan asiakkaiden

näkökulmasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135669/URN_ISBN_978-952-302-974-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.4.2021].

Salonen, A., Castrén, S., Raisako, S., Alho, H. & Lahti, T. 2014. Rahapeliriippuvuuden tunnistamiseen kehitetyt mittarit. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti* 51 (2), 113. Verkkojlehti. Saatavissa: <https://journal.fi/sla/article/view/47242> [viitattu 2.3.2021].

Salonen, A., Hagfors, H., Lind, K. & Kontto, J. 2020a. Rahapelaaminen ja peliongelmat – Suomalaisten rahapelaaminen 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139636/Suomalaisten%20rahapelaaminen%20ja%20peliongelmat%202019_tilastoraportti%2017.4.20...pdf?sequence=1 [viitattu 2.3.2021].

Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019. Peliklinikan asiakkaiden rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapeliin markkinointiin liittyvät mielipiteet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137805/URN_ISBN_978-952-343-309-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137805/URN_ISBN_978-952-343-309-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.4.2021].

Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrén, S. & Kontto, J. 2020b. Rahapelaaminen, peliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet vuosina 2007–2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140820/RAP2020_018_Rahapelaaminen%20peliongelmat%20ja%20rahapelaamiseen%20liittyv%c3%a4t%20asenteet%20ja%20mielipiteet%20vuosina%202007-2019_s.pdf?sequence=4&isAllowed=y [viitattu 22.4.2021].

Salonen, A. & Raisamo, S. 2015. Suomalaisten rahapelaaminen 2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129595/URN_ISBN_978-952-302-559-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.4.2021].

Selin, J. & Pietilä, E. & Kesänen, M. 2018. Rahapeli haittojen paikallinen toimenpano ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain jälkeen. *Yhteiskuntapolitiikka* 2018 (5–6), 506–517. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137208/YP1805-6_Selinyym.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 22.4.2021].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2., uudistettu painos. E-kirja. Helsinki: Tammi. Saatavissa: <https://kaakuri.finna.fi/> [viitattu 16.3.2021].

Xamk s.a. Xamk. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/> [viitattu 16.3.2021].

Tutkimustaulukko.

Liite 1/1.

Tutkimuksen bibliografiset tiedot	Tutkimuskysymykset	Aineisto ja menetelmät	Keskeiset tulokset
<p>Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrén, S. & Kontto, J.</p> <p>Rahapelaaminen, peliongelmat ja pelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet vuosina 2007–2019</p> <p>Tutkimusraportti</p> <p>2020, Suomi</p>	<p>Tarkoituksena oli tutkia 15–74-vuotiaiden mannersuomalaisten rahapelaamista, rahapeliongelmia ja rahapelaamiseen liittyviä asenteita ja mielipiteitä</p>	<p>Määrällinen tutkimus (n=3994), tietokoneavusteiset puhelinhaastattelut. Tilaston tiedon perustuvat vuosina 2007, 2011, 2015 ja 2019 toteutettuihin poikittaistutkimusaineistoihin.</p> <p>Tilastollinen analyysi</p>	<p>Rahapelaaminen on aiempaa satunnaisempaa. Arpojen raaputtaminen yleistyy jälleen 15–17 – vuotiaiden keskuudessa. Pienituloisten rahapelaaminen on vähentynyt ja on entistä satunnaisempaa. Netissä pelaaminen on yleistynyt. Ulkomaalaisten pelaajien määrä on lisääntynyt. Rahapelien pelaaminen riskitasolla on vähentynyt. Rahapeliongelmat ovat yhtä yleisiä kuin ennenkin. Rahapelaaminen vaihtelee alueittain. Läheisen peliongelma koskettaa noin 790 000:ää henkilöä. Suhtautuminen rahapelaamiseen on taas kielteisempää. Enemmistö kannatti rahapelausautomaattien sijoittamista pelisaleihin. 2/3 kannatti pakollista tunnistautumista rahapelausautomaateilla. 1/3 koki Veikkauksen mainonnan liialliseksi. Yksinoikeus järjestelmällä oli vahva tuki. Manner-Suomen ulkopuolisen pelaamisen estojen vastustajia on kannattajia enemmän. Digitaalisen pelaamisen yleisyys ei ole muuttunut. Digipeli ongelmat painottuvat nuorempaan väestöön. Alkoholin riskikäyttö on vähentynyt. Psykkinen kuormittuneisuus on lisääntynyt naisilla. Peliongelmat, alkoholin riskikäyttö ja psykkinen kuormitus liittyvät toisiinsa.</p>
<p>Castrén, S.</p> <p>Disordered gambling in Finland: Epidemiology and a current treatment option</p> <p>Väitöskirja</p> <p>2013, Suomi</p>	<p>Tarkoituksena oli selvittää neljän tutkimuksen häiriöpelaamisen yleisyys ja ominaispiirteet Suomessa sekä tutkia nettipohjaisen kognitiivisen käyttäytymisterapian tehoa pelaajille.</p>	<p>Määrällinen tutkimus, väestötutkimuksen osajulkaisu postikyselytutkimus (n=2826) sekä puhelinkysely (n=3451). Kaksi epidemiologista tutkimusta (I & II). Kaksi hoitotutkimusta (III & IV) (n=471) (n=224)</p> <p>Rahapelaamishäiriön vakavuutta mitattiin vä-</p>	<p>Epidemiologisten tutkimusten I & II peruslöydökset olivat, että nuori ikä, miessukupuoli, alhainen sosioekonominen asema (koulutus mukaan lukien) ja asumuserossa oleva tai eronnut liittyivät häiriörahapelaamiseen. Rahapelausautomaattien pelaaminen ja nettipelaaminen liittyivät vahvasti ongelmaan pelaamiseen. Myös komordibihäiriöt, erityisesti, masennus ja alhainen mielenterveys-tilanne, yksinäisyys, alkoholin käyttö ja tupakanpolto liittyivät häiriöpelaamiseen. Hoitotutkimuksen III & IV peruslöydökset olivat, että ikä, aloittamiskä, uhkapelaamisen käytetyn ajan pituus, alkoholin käyttö ja masennus liittyivät pelaamishäiriöihin. Lisäksi halu/tarve pelata</p>

		<p>estötutkimuksissa kahdella eri mittarilla: South Oaks Gambling Screen (SOGS) ja Problem Gambling Severity Index (PGSI). Hoitotutkimuksissa rahapelaamisenhäiriön vakavuutta mitattiin NORC DSM-IV Screen for Gambling Problems-mittarilla.</p>	<p>ja heikentynyt rahapelien hallinta olivat vahvimpia ennustajia häiriöpelaamiseen. Tutkimus IV laajensi tutkimusta III tutkimalla tarjotun hoidon tehoa.</p>
<p>Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H.</p> <p>Peliklinikan asiakkaiden rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapelien markkinointiin liittyvät mielipiteet</p> <p>Tutkimusraportti</p> <p>2019, Suomi</p>	<p>Raportti kuvaa, millaisia haittoja Peliklinikalta rahapeliongelmaansa apua hakeneet ovat kohdanneet ja miten ne ovat muuttuneet.</p> <p>Rahapelikyselyn avulla seurataan ja arvioidaan uudistuksen toteutumista ja vaikutuksia haittojen torjumisessa, selvitetään kehittämistarpeita sekä etsitään keinoja, joilla haittojen ehkäisyä ja vähentämistä voidaan tehostaa.</p> <p>Rahapelikyselyn tärkein tavoite on seurata rahapeliyhteisöjen yhdistymisen vaikutuksia rahapelaamiseen, rahapelihaittoihin ja mielipiteisiin rahapelaamisen markkinoinnista.</p>	<p>Määrällinen tutkimus (n=119), verkkokysely</p> <p>Tilastollinen analyysi</p>	<p>Suhtautuminen rahapelien mainontaan entistä kriittisempää. Rahapelihaittoja on entistä enemmän. Internetissä pelaaminen on lisääntynyt. Yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaan pelaamiseen liittyy suurkuluttamista. Pelialissa pelaaminen on varsin yleistä. Raha ja pakeneminen keskeisimmät syyt pelaamiselle. Pelaamisen hallinta välineiden käyttö ei ole lisääntynyt. Ongelmallisesti pelaavien läheisten osuus pysynyt samana.</p>
<p>Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H.</p> <p>Rahapelikysely 2016; Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapelien markkinointiin liittyvät</p>	<p>Raportissa kuvattiin rahapelaamisen, rahapelihaittojen ja rahapelien markkinoinnin liittyvien mielipiteiden tilaa vuonna 2016, ennen peliyhteisöjen yhdistymistä.</p>	<p>Määrällinen tutkimus</p> <p>Verkkokysely (n=119)</p>	<p>Raportissa selviää, että joka neljäs pelasi pelejä paetakseen tai siirtääkseen huomionsa pois muista asioista. Joka kolmas pelasi jännityksen, ajanvietteen tai hauskuuden takia. Yleisin syy pelaamiseen oli rahan voittaminen.</p>

<p>mielipiteet rahapeliongelmaan apua hakevien Peliklinikan asiakkaiden näkökulmasta</p> <p>Tutkimusraportti</p> <p>2016, Suomi</p>	<p>Tarkoituksena on, että tämä tutkimus yhdessä samaan aikaan toteutetun väestötutkimuksen kanssa tarjoaa kattavan kuvauksen rahapoliittisesta uudistuksesta muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon tutkijoille, asiantuntijoille ja poliittisille päättäjäille sekä rahapeliongelmiensa hoidon ja hoitopalvelujen kehittäjille.</p>		
<p>Selin, J. & Pietilä, E. & Kesänen, M.</p> <p>Rahapelihaittojen ehkäisyn paikallinen toimeenpano ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain jälkeen</p> <p>Artikkeli</p> <p>2018, Suomi</p>	<p>Tutkimuksessa selvitettiin ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain vaikutuksia ja toimeenpanoa erityisesti rahapelihaittojen kannalta.</p>	<p>Laadullinen haastattelututkimus (n= 81)</p> <p>Deduktiivinen analyysi</p>	<p>Haastattelut osoittivat, että laki tarjoaa aiempaa paremman perustelun ja oikeutuksen ehkäisevälle päihdetyölle. Ehkäisevän päihdetyön koordinointi ja verkostot edistivät ehkäisevän päihdetyön toteuttamista.</p> <p>Rahapelaamisen arkipäiväisyys ja resurssien niukkuus olivat sen sijaan keskeisiä haasteita.</p>
<p>Raiski, T-L.</p> <p>Osaamistarve rahapeliongelmiensa ehkäisyssä ja hoidossa</p> <p>Tutkimusraportti</p> <p>2011, Suomi</p>	<p>Raportin tavoitteena on kartoittaa ja kuvailla kuntien asiakastyötä tekevän sosiaali- ja terveyspalvelujen ja nuorisotyön henkilöstön kokemaa osaamistarvetta rahapeliongelmiensa ehkäisyssä ja hoidossa. Lisäksi tavoitteena on kartoittaa ja kuvailla, millaisia toiveita henkilöstöllä on rahapeliongelmiensa ehkäisyyn ja hoitoon liittyvän koulutuksen järjestämisestä.</p>	<p>Määrällinen tutkimus (n=134), sähköinen kysely</p> <p>Tilastollinen analyysi</p>	<p>Kartoituksessa osaamistarve johdetaan rahapeliongelmiensa ehkäisyn ja hoidon nykyisen osaamisen, aiheen työssä koetun hyödyllisyyden ja osaamisen kehittämishalukkuuden tarvekomponenttien avulla. Kaikilla rahapeliongelmiensa ehkäisyn ja hoidon osaamisalueilla ilmeni osaamistarvetta. Vahvimmillaan se oli palvelujen, muiden peliongelmiensa kuin rahapeliongelmiensa sekä hoidon ja kuntoutuksen osaamisalueilla. Osaamisalueiden alaluokissa osaamistarvetta ilmeni erityisesti ongelmapelaajien tukien, hoito- ja kuntoutumispalveluissa, mini-interventioissa, palveluissa pelaajien läheisille, muissa peliongelmissä kuin rahapeliongelmissä, oma-apuohjelmissä, ehkäisevässä työssä yksilöta- soilla, psykologisissa hoidoissa ja moniammatillisissa työotteissa. Työtehtävittäin tarkasteltuna rahapeliongelmiensa ehkäisyn ja hoidon nykyisessä osaamisessa ja aihealueen työssä koetussa hyödyssä oli tilastollisesti merkitseviä eroja. Päihde- ja sosiaalityön henkilöstöllä nykyinen osaaminen oli muita ryhmiä</p>

			<p>vahvempaa, ja se arvioi myös aihepiirin työssään hyödyllisimmäksi. Myös oppilas- ja opiskelijahuollon ja mielenterveystyön vastauksissa aihepiirin hyödyllisyys nousi selkeästi esiin. Mitä useammin vastaajien mukaan asiakastyössä kohdattiin ongelmapelaajia, sitä vahvempaa oli osaaminen, sen hyödyllisemmäksi aihepiiri koettiin työssä ja sitä halukkaampia oltiin kehittämään omaa osaamista. Sama tilastollisesti erittäin merkitsevä tulos oli myös pelaajan läheisen kohtaamisen useuden kohdalla työssä koetun hyödyn ja osaamisen kehittämishalukkuuden osalta. Osaamisen kehittämisen muodoista tärkeimpinä pidettiin koulutuspäiviä, työyhteisöille räätälöityjä koulutuksia ja omaehtoista tiedonhankintaa verkkosivuilta. Koulutusta toivottiin järjestettävän lähialueilla ja lähiopetuspainotteisesti.</p>
<p>Salonen, A. & Raisamo, S.</p> <p>Suomalaisten rahapelaaminen 2015</p> <p>Tutkimusraportti</p> <p>2015, Suomi</p>	<p>Rahapelaaminen, rahapeliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet 15–74-vuotiailla</p>	<p>Määrällinen poikkileikkaustutkimus (n=7400)</p> <p>Aineisto kerätty haastattelemalla</p> <p>Tilastollinen analyysi</p>	<p>Alaikäisten rahapelaaminen vähenee. Eläkeläisten ja nuorten aikuisten rahapelaaminen lisääntyy. Naisten rahapeliongelmat kasvussa, rahapelaaminen riskitasolla kasvaa. Ongelmat kasaantuvat. Suhtautuminen rahapelaamista kohtaan muuttuu myönteisemmäksi.</p>
<p>Castrèn, S., Alho, H. & Salonen, A.</p> <p>Rahapeliongelma sosiaali- ja terveydenhuollossa – ammattilaisten näkemyksiä</p> <p>Tutkimusartikkeli</p> <p>2016, Suomi</p>	<p>Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten rahapeliongelmiin liittyvät mielipiteet, rahapeliongelmissa kärsien kohtaaminen ja rahapeliongelman ilmeneminen ja koulutuksen antamat valmiudet ja ammattilaisten tietojen riittävyys ja täydennyskoulutuksen tarve rahapeliongelmaan liittyen.</p>	<p>Määrällinen kyselylomaketutkimus (n=729)</p> <p>Tilastollinen analyysi</p>	<p>Vastaajista 70,2 prosenttia koki rahapelien ongelmapelaamisen vakavaksi ongelmaksi Suomessa. Yli kolme neljästä edellisen vuoden aikana asiakastyössä olleesta vastaajasta oli kohdannut rahapeliongelmaisia työssään kyselyn toteuttamista edeltävän 12 kuukauden aikana. Rahapeliongelma esiintyi tyypillisesti asiakkaan toissijaisena ongelmana: ensisijainen ongelma oli tavallisimmin mielenterveys- tai päihdeongelma. Rahapeliongelmia eniten aiheuttaneet pelit olivat rahapeliautomaatit ja internetin rahapelit. Rahapeliongelma tuli tyypillisesti esiin asiakkaan kertomana: sosiaalialan ammattilaiset olivat aktiivisimpia ottamaan rahapeliongelman itse puheeksi. Yleisin yhteistyötaho oli A-kliinikka. Enemmistö (70,0 %) koki niin koulutuksensa antamat valmiudet kuin tämänhetkiset tietonsa (52,3 %) rahapeliongelmissa riittämättömiksi. Vastaajat olivat kiinnostuneita saamaan lisätie-</p>

			toa rahapeliongelman tunnistamisesta, arvioinnista, hoitoon liittyvästä koulutuksesta sekä saatavilla olevista tuki- ja hoitopalveluista. Pätevytyminen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiseksi ei takaa riittäviä valmiuksia tunnistaa ja hoitaa rahapeliongelmaista kärsiviä asiakkaita.
Itäpuisto, M. Peliongelmaisen hoitoon hakeutumisen esteet Tutkimusartikkeli 2011, Suomi	Tutkimukselta toivotaan tietoa, jota voitaisiin hyödyntää hoitoon hakeutumisen esteiden madaltamisessa ja pelaajien motivoimisessa varhaisempaan hoitoon hakeutumiseen.	Kvalitatiivinen tutkimus: Haastattelu (n=12) Teorialähtöinen analyysi	Useimmiten hoitoon pääsyn tiellä näyttää olevan useampi kuin yksi este. ja avun hakemisen prosessin edetessä esteet muuttavat muotoaan ja sisältöään. Toteutuuko hoitoon pääsy sekä miten ja milloin se toteutuu, näyttää näin olevan monimutkainen yksilön toiminnan, tunteiden ja hoitoa koskevien asenteiden sekä ympäröivän yhteisön ja sen ihmisten toiminnan tulos. Monet haastatelluista tunnistivat oman haluttomuutensa tai kyvyttömyytensä peliongelman ja avun tarpeen myöntämisessä.
Latvala, T., Konu, T. & Lintonen, T. Rahapelaaminen kansanterveydellisenä huolenaiheena Vertaisarvioitu artikkeli 2020, Suomi	Tarkoituksena oli tarkastella rahapelirikollisuuden aiheuttamia yhteiskunnallisia kustannuksia ja sen taustalla ja lähtökohtana toiminutta rahapelaamisen kansanterveydenmallia.	Poliisiraportit vuodelta 2011, joissa mainittiin rahapelit (n=2233), epäillyt uhkapeleihin liittyvät rikokset (n=707) Analyysi pohjautuu julkaistuihin tutkimusartikkeleihin sekä julkisiin tilastotietoihin	Vuoden 2011 aikana oli tapahtunut 737 rahapelirikosta. Kontrollijärjestelmän kustannuksiin laskettiin hätäkeskuksen toiminta, poliisin hälytystehtävät ja esitutkinta, syyttäjän syyteharkinta ja osallistuminen oikeudenkäyntiin, tuomioistuimen toiminta ja oikeusapu sekä rangaistusten täytäntöönpano. Lisäksi huomioitiin rikosten seurausten suorat ja epäsuorat kustannukset ja rahapelaamisen aineettomat kustannukset. Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan vain kustannuksia eikä huomioon otettu rikollisuuden aiheuttamia rahallisia hyötyjä, vaikka todellisuudessa rikollisuus synnyttää valtiolle myös tuloja. Hälytyskeskuksen ja poliisin toiminnasta aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä arviolta noin 477 630 euroa. Ruotsissa tehdyn raportin mukaan poliisin kustannuksista vaihteli 6 076 000 ja 21 013 000 kruunun välillä, mikä olisi noin 581 000–2 008 104 euroa. Laskelmat perustuivat Australiassa tehtyyn raporttiin, jonka mukaan 2,2 prosenttia ongelmapelaajista on ollut tekemisissä poliisin kanssa, sekä Saksassa tehtyyn tutkimukseen, jonka mukaan 35 prosenttia rahapeliriippuvaisista on pidätetty. Ruotsissa tehdyn raportin mukaan oikeudenkäyntikulut olisivat arviolta 348 620–9 084 540 euroa. Arviossa käytettiin jälleen kerran Australian ja Saksan lukuja. Tämän tutkimuksen mukaan oikeudenkäyntikulut olisivat

			<p>maltillisemmat, arviolta noin 221 946 euroa. Suurimman kulun aiheutti rahapelirikollisuuden aineettomat kustannukset, joihin meni arviolta noin 26,9 miljoonaa. Kaiken kaikkiaan rahapelirikollisuuden voidaan arvioida aiheuttavan valtiolle noin 36,3 miljoonan euron kustannukset vuosittain.</p>
--	--	--	---

Rahapelaamisen haitat rahapelaajalle ja rahapelaajan läheiselle

Liite 2/1.

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat	Yläluokat	Pääluokat
3. Osa vastaajista oli vahingoittanut itseään (13 %) tai yrittänyt itsemurhaa (8 %) ... (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 56–57.)	Osa häiriöpelaajista olivat yrittäneet vahingoittaa itseään.	Mielenterveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Tavallisimmat terveyshaitat liittyivät... masentuneisuuden lisääntymiseen (59 %) (taulukko 29, kuvio 19). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 53.)	Tavallisimpana terveyshaittana rahapeliongelmaiset kokivat masentuneisuuden lisääntymisen.	Mielenterveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Osa vastaajista oli tarvinnut kiireellistä sairaalahoitoa (7 %), vahingoittanut itseään (6 %) tai yrittänyt itsemurhaa (5 %). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 53.)	Rahapeliongelmaiset olivat tarvinnut kiireistä hoitoa mielen-terveysongelmien takia.	Mielenterveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
8. Rahapeliongelmaan liittyy monenlaisia mielen-terveyden häiriöitä, kuten eriaisteiset masennustilat (kasvanut itsemurhariski), kaksisuuntainen mielialahäiriö ja ahdistuneisuushäiriöt (Lorains & al. 2011; Heinälä 2015). (Castrén, S. & Alho, H. & Salonen, A. 2016, 419.)	Erilaiset masennustilat, kasvanut itsemurhariski, kaksisuuntainen mielialahäiriö ja ahdistuneisuushäiriöt liittyvät rahapeliongelmaan.	Mielenterveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>9. Yhteiskunnan tasolla peliongelma ilmenee mm. itsemurhien lisääntymisenä... (ks. esim. Marshall 2009, 68; Rantala & Tarkkala 2010, 27–28). (Itäpuisto, M. 2011, 309.)</p>	<p>Rahapeliongelmat näyttäytyvät itsemurhien lisääntymisenä.</p>	<p>Mielenterveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>10. Ei-rahallisia haittoja voi olla esimerkiksi rahapelaamisen aiheuttama ahdistus, parisuhteen päätyminen ja itsemurhat. (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 508.)</p>	<p>Ei-rahallisiksi haittoiksi luokitellaan rahapelaamisen aiheuttama ahdistus, parisuhteen päätyminen ja itsemurhat.</p>	<p>Mielenterveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>3. Tavallisimmin koettiin ... ahdistusta, syyllisyyttä ja masennusta (22 %). (Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 67.)</p>	<p>Läheiset kokivat rahapeliongelmaisen pelaamisen vuoksi mielialan muutoksia.</p>	<p>Mielenterveyshaitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>4. Tavallisimmin koettiin... ahdistusta, syyllisyyttä ja masennusta (20 %) (kuviokuva 26). (Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 60.)</p>	<p>Läheiset kokivat rahapeliongelmaisen pelaamisen vuoksi mielialan muutoksia.</p>	<p>Mielenterveyshaitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>6. Kartoituksen taustatiedoissa tuli esiin se, että mielenterveystyössä kohdataan muita ryhmiä useammin rahapeliongelmaisten läheisiä. Mielenterveystyön henkilöstö voisi hyötyä ongelmapelaajien läheisten tukemiseen liittyvistä koulutusteemoista. (Raiki. T-L. 2011, 35.)</p>	<p>Mielenterveys puolella työskentelevien ammattilaisten asiakkaina on useasti rahapeliongelmaisten läheisiä.</p>	<p>Mielenterveyshaitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>

7. Muita mainittuja haittoja olivat... läheinen teki itsemurhan, alkoholin käytön lisääntyminen... (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)	Rahapeliongelmaisen mielen-terveys ja käyttäytyminen aiheutti läheiselle huolta.	Mielenterveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
2. Yksilötasolla häiriöpelaamisen seuraukset voivat olla henkilökohtaisia... (Castrén, S. 2013, 31.)	Häiriöpelaaminen aiheutti henkilökohtaista haittaa.	Muu haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Mitä nuorempi vastaaja oli, sitä useammin hänellä oli ollut kuusi haittaa tai enemmän (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 49.)	Nuoremmilla rahapeliongelmaisilla oli useammin ja enemmän koettuja haittoja.	Muu haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Vastaajista 58 prosentilla oli ollut vähintään yksi rahapelaamisesta johtuva muu haitta (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 56.)	Rahapeliongelmaiset kokivat myös muita haittoja.	Muu haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
7. 15–74-vuotiailla tyypillisin haitta liittyi oman rahapelaamisen hallinnan puutteeseen: vastaajat kertoivat pelanneensa enemmän kuin olivat alun perin aikoneet (13,6 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)	Tyypillisin haitta liittyi oman rahapelaamisen hallintaan.	Muu haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
7. On mahdollista, että vastaajat ovat kokeneet myös muita rahapelihaittoja.	Rahapeliongelmaiset kokivat myös muita haittoja.	Muu haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

(Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)				
8. Puutteelliset tiedot hoidon saatavuudesta ja hoitovaihtoehtoista voivat niin ikään estää hoitoon hakeutumista (Castrèn, S. & Alho, H. & Salonen, A. 2016, 418)	Puutteellinen tieto hoidon saatavuudesta tai eri hoitovaihtoehtoista estävät hoitoon hakeutumista.	Muu haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
7. Muita mainittuja haittoja olivat...oman vapaa-ajan menetytys... (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)	Läheinen menetti vapaa-ajansa rahapeliongelmaisesta.	Muu haitta rahapelaajan läheiselle	Ulkoisen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
1. ... muut haitat, kuten rikollinen toiminta, liittyivät puolestaan selkeämmin vakavampiasteisiin rahapeliongelmiin. (Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrèn, S. & Kontto, J. 2020, 30.)	Vakava-asteisissa peliongelmissä ilmeni rikollisia haittoja.	Rikoshaitta rahapelaajalle	Ulkoisen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
2. Yksilötasolla häiriöpelaamisen seuraukset voivat olla... oikeudellisia ongelmia. (Castren, S. 2013, 31.)	Häiriöpelaaminen aiheutti oikeudellisia haittoja.	Rikoshaitta rahapelaajalle	Ulkoisen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
2. Laittomat teot ovat melko yleisiä häiriintyneillä uhkapelureilla. (Castren, S. 2013, 31.)	Lain rikkominen oli yleistä häiriöpelaajilla.	Rikoshaitta rahapelaajalle	Ulkoisen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
9. Yhteiskunnan tasolla peliongelma ilmenee mm. ... rikollisuutena... (ks. esim. Marshall 2009, 68; Rantala & Tarkkala 2010, 27–28). (Itäpuisto, M. 2011, 309.)	Rahapeliongelmat näyttävät lisääntyneenä rikollisuutena.	Rikoshaitta rahapelaajalle	Ulkoisen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

10. Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että ongelmapelaajilla oli ei-ongelmapelaajia korkeampi riski talous-, väkivalta- ja huumerikoksiin (Laurson ym. 2016). (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 509.)	Rahapeliongelmaisilla on korkeampi riski erilaisiin rikoksiin.	Rikoshaitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
10. Apua hakeneista rahapeli-riippuvaisista 77 prosenttia arvioi osallistuneensa rikolliseen toimintaan rahapelaamisensa takia (Folino & Abait 2009). (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 509.)	Rahapeliongelmaiset, jotka olivat hakeneet apua arvioivat osallistuneensa rikolliseen toimintaan riippuvuutensa takia.	Rikoshaitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
10. Suomessa rahapeliongelmaansa apua hakeneiden Peliklinikan asiakkaista 22 prosenttia oli ottanut luvatta ystävän tai perheenjäsenen rahaa tai omaisuutta ja noin kahdeksan prosenttia oli näpistänyt muilta kuin läheisiltä (Salonen ym. 2017a). (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 509.)	Rahapeliongelmaiset varastivat läheisiltään rahaa tai muuta omaisuutta pelaamista varten.	Rikoshaitta rahapelaajan läheiselle	Ulkoinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
1. ...ihmissuhdehaitat... liittyivät puolestaan selkeämmin vakavampiasteisiin rahapeliongelmiin. (Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrèn, S. & Kontto, J. 2020, 30.)	Vakavana haittana ilmeni ihmissuhdehaittoja.	Sosiaalinen haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
2. Korkeat avioeroluvut... ovat yleisiä häiriintyneille pelaajille	Häiriöpelaajilla ilmeni korkeita avioerolukuja.	Sosiaalinen haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

(Black et al., 2012; Shaw et al., 2007; Volberg & Boles, 1995; Ladouceur & Walker, 1996). (Castren, S. 2013, 31.)				
3. Tavallisimmat ihmissuhdehaitat liittyivät siihen, että pelaaja vietti vähemmän aikaa läheistensä kanssa (66 %), kärsi eristäytymisen tai ulkopuolisuuden tunteesta (63 %) ja osallistui vähemmän sosiaalisiin tapahtumiin (61 %) (kuvio 18). (Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 57.)	Häiriöpelaaja koki negatiivisia muutoksia sosiaalisissa suhteissa.	Sosiaalinen haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
3. Joka kolmas (34 %) oli kokenut eron tai suhteen päättymisen uhkaa, ja 16 prosentilla parisuhde oli päättynyt eroon... vietti vähemmän aikaa läheisten kanssa, osallistui vähemmän sosiaalisiin tapahtumiin tai nautti vähemmän yhdessäolosta läheisten kanssa. (Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 57.)	Häiriöpelaamisesta johtuen, pelaajalla oli vähentynyt sosiaaliset kontaktit muihin.	Sosiaalinen haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
3. Aiempaa useampi kuitenkin vastasi, ettei enää osallistu yhtä paljon yhteisönsä toimin-	Yhteisöön kuulumisen häiriintyi häiriöpelaajalla.	Sosiaalinen haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>taan ja tuntee olevansa aiempaa vähemmän sitoutunut yhteisönsä. (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 61.)</p>				
<p>4. Vastaajat olivat kokeneet tavallisimmin ... ihmissuhdehaittoja (81 %) (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 49.)</p>	<p>Rahapeliongelmaiset kokivat tavallisesti ihmissuhdehaittoja.</p>	<p>Sosiaalinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Vastaajista 81 prosenttia oli kokenut vähintään yhden rahapelaamisesta johtuvan ihmissuhdehaitan (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 54.)</p>	<p>Rahapeliongelmaiset kokivat rahapelaamisesta johtuvan ainakin yhden ihmissuhdehaitan.</p>	<p>Sosiaalinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Tavallisimmat ihmissuhdehaitat liittyivät siihen, että pelaaja vietti vähemmän aikaa läheistensä kanssa (51 %) ja kärsi eristäytyneisyydestä tai ulkopuolisuuden tunteesta (48 %) (taulukko 30, kuvio 20). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 54.)</p>	<p>Tavallisimmat ihmissuhdehaitat liittyivät pelaajan vähäiseen ajanviettoon läheisten kanssa, pelaajan kärsimään eristäytyneisyyteen ja ulkopuolisuuden tunteeseen.</p>	<p>Sosiaalinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Joka neljäs oli kokenut eron tai suhteen päättymisen uhkaa (26 %), ja joka kymmenes parisuhde oli päättynyt eroon (10 %).</p>	<p>Joka neljäs oli kokenut eron tai suhteen päättymisen uhkaa ja joka kymmenes suhde oli päättynyt eroon rahapeliongelman takia.</p>	<p>Sosiaalinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>

(Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 54.)				
4. Tavallisimmat muut haitat liittyivät siihen... tai tunsivat olevansa hylkiö yhteisössään (20 %). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 56.)	Rahapeliongelmainen koki muuna hättänä olevansa hylkiö yhteisössään.	Sosiaalinen haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Vastaajista 48 prosentilla oli lähipiirissä henkilö, joka vastaajan mielestä pelasi liikaa rahapelejä vuonna 2016 (taulukko 35.) (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 59.)	Läheisistä suuri osa oli sitä, mieltä, että rahapeliongelmainen pelaa liikaa.	Sosiaalinen haitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
7. Tavallisimmin koettiin huolta läheisen... parisuhdeongelmia, kuten riitoja, epäluottamusta, asumusero tai avioero (2 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)	Huolta koettiin rahapelaajan välisissä ihmissuhteissa.	Sosiaalinen haitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
7. Myös muut ihmissuhdeongelmat, kuten erimielisyydet, eristäytyminen tai ystävyys-suhteiden katkeaminen, keräsivät mainintoja (4 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)	Ihmissuhteisiin liittyviä ongelmia esiintyi läheisen ja rahapeliongelmaisen välillä.	Sosiaalinen haitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
7. Muita mainittuja haittoja olivat... lasten tapaamisten vai-	Rahapeliongelmainen aiheutti ongelmia läheisille viranomais-ten kanssa sekä lasten tapaa- misissa.	Sosiaalinen haitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle

keudet ja hankaluudet viranomaisten kanssa yritettäessä järjestää läheiselle hoitoa. (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)				
2. Yksilötasolla häiriöpelaamisen seuraukset voivat olla ... taloudellisia... (Castren, S. 2013, 31.)	Häiriöpelaaminen aiheutti taloudellista haittaa.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
2. Yksi häiriintyneen pelaamisen seurauksista on velka, joka voi helposti johtaa taloudelliseen epävakauteen (Unwin, Davis & De Leeuw, 2000 (Castren, S. 2013, 31.)	Velkaantumisen johti herkästi taloudelliseen epävakauteen.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
3. Tavallisimmat taloudelliset haitat olivat vapaa-aikaan (kuten ravintolassa syömiseen, elokuvissa käyntiin tai muuhun harrastamiseen) käytettävissä olevan rahamäärän väheneminen, viikoittaisen käyttörahan väheneminen sekä välttämättömiin kuluihin käytetyn rahamäärän väheneminen, kuten lääkkeisiin, terveydenhuoltoon ja ruokaan (taulukko 35 (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 51.)	Taloudelliset haitat ilmenivät eniten vapaa-aajan kustannuksissa.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
3. Vastaajista 42 prosenttia oli ajautunut velkaongelmaan tai -kierteeseen (maksuhäiriömerkintä, perintä, ulosotto).	Häiriöpelaaminen on yhteydessä maksuhäiriöihin, velka- ja muihin ulosotto tai perintäongelmiin.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

(Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 51.)				
4. Vastaajat olivat kokeneet tavallisimmin ... taloudellisia haittoja (87 %) ... (kuvio 16). (Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 49.)	Rahapeliiongelmaiset kokivat tavallisesti taloudellisia haittoja.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Vastaajista 87 prosentille oli tullut vähintään yksi rahapelaamisesta johtuva taloudellinen haitta (kuvio 16). (Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 51.)	Rahapeliiongelmaiset kokivat rahapelaamisesta johtuvan ainakin yhden taloudellisen haitan.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Tavallisimmat taloudelliset haitat liittyivät viikoittaisen käyttörahan vähenemiseen (76 %) ja vapaa-aikaan (kuten ravintolassa syömiseen, elokuvissa käyntiin tai muuhun harrastamiseen) käytettävissä olevan rahamäärän vähenemiseen (68 %) sekä laskujen maksamiseen myöhässä (66 %). (Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 51.)	Tavallisimmin rahapelaamisesta johtuvat taloudelliset haitat liittyivät viikoittaisen käyttörahan vähenemiseen ja vapaa-aikaan, käytettävissä olevan rahamäärän vähenemiseen, sekä laskujen myöhässä maksamiseen.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Lähes puolet vastaajista (45 %) oli ajautunut velkaongelmaan tai kierteeseen, esimer-	Lähes puolet rahapeliiongelmaisista oli ajautunut velkaongelmaan tai kierteeseen, saanut maksuhäiriömerkinnän,	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>kiksi saanut maksuhäiriömerkinnän, joutunut perintään tai ulosottoon, käyttänyt säästöjään (49 %), nostanut luottokortin käyttörajaa tai ottanut lainan tai pikavipin (48 %). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 52.)</p>	<p>joutunut perintään tai ulosottoon, käyttänyt säästöjään, nostanut luottokortin käyttörajaa, ottanut lainan tai pikavipin. Noin kolmannes turvautui toimeentulotukeen tai palvelu- ja avustustyöhön.</p>			
<p>4. Noin kolmannes (32 %) oli joutunut turvautumaan toimeentulotukeen tai kirkon, seurakuntien tai järjestöjen palvelu- ja avustustyöhön (ruokapankit, leipäjono jne.). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 52.)</p>	<p>Noin kolmannes rahapeliongelmaisista turvautui toimeentulotukeen tai palvelu- ja avustustyöhön ongelmallisen rahapelaamisen vuoksi.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Tavallisimmat muut haitat liittyivät siihen, että vastaaja oli antanut katteettomia lupauksia velkojen takaisin maksusta (37 %), oli ottanut luvatta rahaa tai omaisuutta ystäviltä tai perheenjäseniltä (21 %) ... (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 56.)</p>	<p>Rahapeliongelmaiset kokivat muiden haittojen olevan taloudellisia.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>7. Vastaajat kertoivat myös...he olivat pelanneet rahapelejä suuremmilla summilla kuin heillä oikeastaan olisi ollut varaa hävitä (3,0 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)</p>	<p>Rahapeliongelmaiset pelaavat suuremmilla summilla kuin heillä on varaa hävitä.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>

7. Vastaajat kertoivat myös, että heidän oli pitänyt pelata rahapelejä aikaisempaa suuremmilla summilla saadakseen pelaamisesta saman jännityksen tunteen (3,1 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)	Pelejä piti pelata suuremmilla summilla saadakseen jännitystä.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
7. Vastaajat kertoivat myös...he olivat pelanneet rahapelejä suuremmilla summilla kuin heillä oikeastaan olisi ollut varaa hävitä (3,0 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)	Rahapeliongelmaiset pelaavat suuremmilla summilla kuin heillä on varaa hävitä.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
8. Rahapeliongelmaan liittyy myös ... sekä erilaisia haittoja... taloudelliset vaikeudet (Heinäälä2015; Kiianmaa 2015; Castrén & al. 2015d). (Castrén, S. & Alho, H. & Salonen, A. 2016, 419.)	Rahapeliongelmiin liittyy taloudellisia vaikeuksia.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
9. Yhteiskunnan tasolla peliongelma ilmenee mm... ylivelkaantumisenä (ks. esim. Marshall 2009, 68; Rantala & Tarkkala 2010, 27–28). (Itäpuisto, M. 2011, 309.)	Rahapeliongelmat näyttävät lisääntyneenä velkaantumisenä.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
9. Tutkimuksen mukaan avun hakemisen lykkäämistä ennustavat etenkin häpeä ja salailu sekä yritykset saada taloudelliset häviöt takaisin... (Itäpuisto, M. 2011, 310.)	Peliongelmaiset yrittivät usein saada häviävänsä rahat takaisin, jonka vuoksi eivät hakeutuneet hoidon piiriin.	Taloudellinen haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>10. Toisaalta joskus nämä näkyvät kustannukset voivat muuttua näkyviksi, esimerkiksi silloin, kun rahapelaaja tai hänen läheisensä hakeutuu hoitoon, joka aiheuttaa rahallisia kustannuksia. (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 508.)</p>	<p>Kustannukset voivat muuttua näkyviksi silloin, kun rahapeli-ongelmainen hakeutuu hoitoon, joka aiheuttaa rahallisia kustannuksia.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>10. Suomessa rahapeli-ongelmaansa apua hakeneiden Peliklinikan asiakkaista 22 prosenttia oli ottanut luvatta ystävän tai perheenjäsenen rahaa tai omaisuutta ja noin kahdeksan prosenttia oli näpistänyt muilta kuin läheisiltä (Salonen ym. 2017a). (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 509.)</p>	<p>Suomessa rahapeli-ongelmaansa apua hakeneiden Peliklinikan asiakkaat olivat ottaneet luvatta ystävän tai perheenjäsenen rahaa tai omaisuutta ja oli näpistäneet muilta kuin läheisiltä.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>3. Tavallisimmat muut haitat liittyivät siihen, että vastaaja oli antanut katteettomia lupauksia velkojen takaisin maksusta (42 %), ... tai oli ottanut luvatta rahaa tai omaisuutta ystävilta tai perheenjäseniltä. (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 61.)</p>	<p>Häiriöpelaaaja antoi katteettomia lupauksia velkojen takaisin maksamisesta ja otti luvatta rahaa läheisiltä.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>3. Muita tavallisimpia haittoja olivat ... sekä taloudelliset ongelmat, kuten maksuvaikeudet, pelilainat tai luottotietojen menetys (15 %).</p>	<p>Läheisille aiheutui taloudellisia vaikeuksia rahapeli-ongelmaisen vuoksi.</p>	<p>Taloudellinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>

(Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 67.)				
4. Muita tavallisimpia haittoja olivat ... sekä taloudelliset ongelmat, kuten maksuvaikeudet, pelilainat tai luottotietojen menetys (13 %). (Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 60.)	Läheisille aiheutui taloudellisia vaikeuksia rahapeli-ongelmaisen vuoksi.	Taloudellinen haitta rahapelaajan läheiselle	Ulkoinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
7. Muita mainittuja haittoja olivat rahanlainauspyynnöt... joutui säilyttämään ystävän maksukortteja, ettei toinen pystyisi pelaamaan... (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)	Rahapeli-ongelmaisen rahanlainaamiseen ja muuhun rahan liittyvä huoli.	Taloudellinen haitta rahapelaajan läheiselle	Ulkoinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
10. Toisaalta joskus nämä näkymättömät kustannukset voivat muuttua näkyviksi, esimerkiksi silloin, kun rahapelaaja tai hänen läheisensä hakeutuu hoitoon, joka aiheuttaa rahallisia kustannuksia. (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 508.)	Läheisen hoitoon hakeutuminen aiheutti rahallisia kustannuksia.	Taloudellinen haitta rahapelaajan läheiselle	Ulkoinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
1. Terveyshaitat..., liittyivät puolestaan selkeämmin vakavampiasteisiin rahapeli-ongelmiin. (Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrèn, S. & Kontto, J. 2020, 30.)	Vakavana häirtana ilmeni terveydellinen haittoja.	Terveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>2. Taloudellinen epävakaus voi olla stressi, joka johtaa ahdistuksen ja masennuksen lisäoireisiin. Stressaavat tapahtumat voivat heikentää kognitiivista toimintaa. (Castren, S. 2013, 31.)</p>	<p>Stressi lisäsi mielialan oireilua ja heikensi kognitiivista toimintaa.</p>	<p>Terveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>3. Tavallisimmat terveyshaitat olivat unen puute rahapelaamisen takia (71 %), unettomuus rahapelaamisesta johtuvan stressin tai huolen takia (71 %) ja masentuneisuus (68 %) (kuvio 17). (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 56–57.)</p>	<p>Häiriöpelaamisella oli vaikutusta yksilön fyysiseen, psyykkiseen ja henkiseen hyvinvointiin.</p>	<p>Terveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Vastaajat olivat kokeneet tavallisimmin ... terveyshaittoja (87 %) ... (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 49.)</p>	<p>Rahapeliongelmaiset kokivat tavallisesti terveyshaittoja haittoja.</p>	<p>Terveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Vastaajista 87 prosentilla oli ollut vähintään yksi rahapelaamisesta johtuva terveyshaitta (kuvio 6). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 53.)</p>	<p>Rahapeliongelmaiset kokivat rahapelaamisesta johtuvan ainakin yhden terveyshaitan.</p>	<p>Terveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Tavallisimmat terveyshaitat liittyivät unen puutteeseen tai unettomuuteen (56 %–61 %) ... (taulukko 29, kuvio 19).</p>	<p>Tavallisimmat rahapelaamisesta johtuvat terveyshaitat liittyivät unen puutteeseen tai unettomuuteen.</p>	<p>Terveyshaitta rahapelaajalle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>

(Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 53.)				
6. Erityisesti päihdetyön ja myös sosiaalityön henkilöstön ilmoittama muita työtehtäväryhmiä korkeampi osaaminen voi heijastella esimerkiksi sitä, että tällä hetkellä palvelujärjestelmässä rahapeliongelmaiset asiakkaat ohjautuvat erityisesti A-klinikoille ja sosiaalitoimistoihin. (Raiki. T-L. 2011, 33.)	Rahapeliongelmaiset ohjautuvat sosiaali- ja päihdetoimien asiakkaiksi.	Terveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
8. Rahapeliongelmaisten keskuudessa päihteiden käyttö (ml. alkoholi, huumeet, tupakka) on suhteellisen yleistä niin aikuisilla kuin nuorilla (McGrath & Barrett 2009; Castrén & al. 2015b; Hodgins & al. 2011; Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015). (Castrén, S. & Alho, H. & Salonen, A. 2016, 419.)	Päihteiden käyttö näyttäytyy keskeisesti rahapeliongelmaisten keskuudessa niin nuorilla kuin aikuisilla.	Terveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
8. Rahapeliongelmaan liittyy myös monia biologisia ja neuropsykologisia altistavia tekijöitä (impulsiivinen tai epäsosiaalinen persoonallisuus, aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt) sekä erilaisia haittoja, kuten terveysongelmat, unihäiriöt... (Heinälä 2015; Kiianmaa 2015; Castrén & al. 2015d).	Rahapeliongelmiin liittyy monia biologisia ja neurologisia altistavia tekijöitä sekä terveysongelmia ja unihäiriöitä.	Terveyshaitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

(Castrèn, S. & Alho, H. & Salonen, A. 2016, 419.)				
1. Tarkasteltaessa läheisen pelaamisen aiheuttamia haittoja vuonna 2019 havaittiin, että yleisimmin koettiin huolta läheisen terveydestä tai hyvinvoinnista (10 %) ... (Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrèn, S. & Kontto, J 2020, 6.)	Läheiset kokivat huolta rahapeliongelmaisen terveydestä tai hyvinvoinnista.	Terveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
3. Muita tavallisimpia haittoja olivat huoli läheisen terveydestä ja hyvinvoinnista (17 %) ... (Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 67.)	Läheiset kokivat huolta rahapeliongelmaisen terveydestä ja hyvinvoinnista.	Terveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
3. Muita tavallisimpia haittoja olivat kielteiset vaikutukset terveydentilaan, kuten uniongelmat, päänsäryt, selkävivot tai vatsavaivat (16 %) ... (Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 67.)	Läheisille aiheutui rahapeliongelmaisen takia terveyshaittoja.	Terveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
4. Muita tavallisimpia haittoja olivat kielteiset vaikutukset terveydentilaan, kuten uniongelmat, päänsäryt, selkävivot tai vatsavaivat (14 %) ...	Läheisille aiheutui rahapeliongelmaisen takia terveyshaittoja.	Terveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle

(Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T., Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 60.)				
7. Tavallisimmin koettiin huolta läheisen hyvinvoinnista ja terveydestä (7 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)	Läheiset kokivat huolta rahapeliongelmaisen hyvinvoinnista ja terveydestä.	Terveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
10. Toisaalta joskus nämä näkymättömät kustannukset voivat muuttua näkyviksi, esimerkiksi silloin, kun rahapelaaja tai hänen läheisensä hakeutuu hoitoon... (Latvala, T. & Konu, A. & Lintonen, T. 2020, 508.)	Rahapeliongelmainen voi aiheuttaa pelaamisellaan läheiselle haittoja.	Terveyshaitta rahapelaajan läheiselle	Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle	Haitta rahapelaajan läheiselle
1. Yksittäisten häittekategorioiden tarkastelu kuitenkin osoitti, että näin oli vain... tunne-elämän... (Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrén, S. & Kontto, J 2020, 30.)	Häiriöpelaamisessa aiheutui tunne-elämän haittaa.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
3. Kolme tavallisinta tunnetason haittaa liittyi siihen, että henkilö oli ahdistunut rahapelaamisesta, katui rahapelaamista tai oli vihainen siitä, ettei pysty hallitsemaan pelaamistaan (kuvio 16). (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 53.)	Ahdistus, katumus ja viha olivat kolme yleisintä tunnetta.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

4. Vastaajat olivat kokeneet tavallisimmin tunnetason haittoja (88 %) ... (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 49.)	Rahapeliolgelmaiset kokivat tavallisesti tunnetason haittoja.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Vastaajista 88 prosenttia oli kokenut vähintään yhden rahapelaamisesta johtuvan tunnetason haitan (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 50.)	Rahapeliolgelmaiset kokivat rahapelaamisesta johtuvan ainakin yhden tunnetason haitan.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Kaiken kaikkiaan vastaajilla oli jokseenkin runsaasti erilaisia tunnetason haittoja. (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 50.)	Rahapeliolgelmaiset kokivat runsaasti erilaisia tunnetason haittoja.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Kolme tavallisinta tunnetason haittaa liittyi siihen, että henkilö oli ahdistunut rahapelaamisesta (82 %), oli vihainen siitä, ettei pysty hallitsemaan pelaamistaan (78 %), tai katui rahapelaamista (78 %). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 50.)	Rahapeliolgelmaisilla kolme tavallisinta tunnetason haittaa olivat ahdistus rahapelaamisesta, viha pelaamisen hallitsemattomuudesta tai katumus rahapelaamisesta.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
5. Rahapelaamisen arkipäiväisyys ilmeni ehkäisevän päihdetyön pulmana rahapeliolgelmien piilevyyden ja niihin liittyvän häpeän tematiikan kautta:	Rahapelaaminen koetaan arkipäiväisenä ja yleisesti hyväksyttynä, mikä aiheuttaa pulman rahapeliolgelmiin piilevyyteen ja niihin liittyviin häpeän tunteisiin.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

tulkintamme on, että rahapeli-ongelmiin liittyy häpeää juuri siksi, että rahapelaaminen on niin yleisesti hyväksyttyä. (Selin, J. & Pietilä, E. & Kesänen, M. 2018, 515–516.)				
7. Pelaamisesta koettiin myös syyllisyyttä (6,2 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)	Pelaamisesta koettiin syyllisyyttä.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
7. Vastaajat kertoivat myös ...he olivat tunteneet, että rahapelaaminen saattaa olla heille ongelma (3,0 %). (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 41.)	Rahapeli-ongelmaiset kokevat pelaamisen olevan heille ongelma.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
8. Häpeän lisäksi hoitoon hakeutumisen esteitä ovat muun muassa salailu, ylpeys, hämmennys ja leimaamisen pelko tai haluttomuus tunnustaa rahapelaamisen aiheuttavan ongelmia, ongelmien vähättely tai haluttomuus lopettaa rahapelaaminen. (Castrèn, S. & Alho, H. & Salonen, A. 2016, 418.)	Häpeä, salailu, ylpeys, hämmennys ja leimaamisen pelko, haluttomuus tunnustaa ongelma tai ongelman vähättely tai haluttomuus lopettaa ovat suurin este hoitoon hakeutumisessa.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
9. Muita mainittuja syitä olivat hoitomahdollisuuksien tuntemattomuus, stigma, häpeä tai ylpeys sekä tunne, ettei oma pelaaminen ole ongelmallista. (Itäpuisto, M. 2011, 310.)	Peliongelmaisilla ilmeni pelaamisesta johtuvia haittoja, jonka vuoksi he eivät hakeutuneet hoidon piiriin.	Tunnetason haitta rahapelaajalle	Sisäinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>1. Tarkasteltaessa läheisen pelaamisen aiheuttamia haittoja vuonna 2019 havaittiin, että yleisimmin koettiin huolta ...sekä tunne-elämän kuormittuneisuutta (9 %). (Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrèn, S. & Kontto, J 2020, 6.)</p>	<p>Läheisten tunne-elämä kuormittui rahapeliongelmaisen vuoksi.</p>	<p>Tunnetason haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>3. Tavallisimmin koettiin tunne-elämän kuormittuneisuutta, kuten stressiä... (22 %). (Salonen, A., Lind, K., Castrèn, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 67.)</p>	<p>Läheiset kokivat rahapeliongelmaisen pelaamisen vuoksi tunne-elämän kuormittuneisuutta.</p>	<p>Tunnetason haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>4. Tavallisimmin koettiin tunne-elämän kuormittuneisuutta, kuten stressiä... (20 %) (kuvio 26). (Salonen, A., Castrèn, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 60.)</p>	<p>Läheiset kokivat rahapeliongelmaisen pelaamisen vuoksi tunne-elämän kuormittuneisuutta.</p>	<p>Tunnetason haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>7. Tavallisimmin koettiin huolta läheisen... tunne-elämän kuormittuneisuutta, kuten stressiä, ahdistusta, syyllisyyttä ja masennusta (7 %) ... (Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)</p>	<p>Huolta koettiin läheisen kokemista tunne-elämän kuormitteista.</p>	<p>Tunnetason haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Sisäinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>
<p>1. Yksittäisten haittakategorioiden tarkastelu kuitenkin osoitti, että näin oli vain...työhön tai opiskeluun liittyvissä haitoissa.</p>	<p>Häiriöpelaamisessa aiheutui haittoja työssä ja opiskelussa.</p>	<p>Työhön ja opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoisen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>

(Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H., Castrén, S. & Kontto, J 2020, 30.)				
2. ... tuottavuuden heikkeneminen ja poissaolot työstä ovat yleisiä häiriintyneille pelaajille (Black et al., 2012; Shaw et al., 2007; Volberg & Boles, 1995; Ladouceur & Walker, 1996). (Castren, S. 2013, 31.)	Tuottavuus ja poissaolot työstä ovat yleisiä haittoja häiriöpelaajalla.	Työhön ja opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
3. Tavallisimmat työn tai opiskelun haitat liittyivät siihen, että suoriutuminen oli heikentynyt (55 %) tai että henkilö käytti työ- tai opiskeluaikaa rahapelaamiseen (37 %) (kuvio 19). (Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. 2019, 59.)	Häiriöpelaaja käytti työ- ja opiskeluaikaa rahapelaamiseen.	Työhön ja opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle
4. Kun haittoja tarkasteltiin kokonaisuutena haittakategorioitain, havaittiin, että miehille oli koitunut naisia enemmän työhön ja opiskeluun liittyviä haittoja, mutta muuten haitoissa ei ollut sukupuolten välisiä eroja (taulukko 25). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 49.)	Kun haitat koottiin yhteen, huomattiin miesten kokevan enemmän työhön ja opiskeluun liittyviä haittoja, kuin naisten.	Työhön tai opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle	Ulkoinen haitta rahapelaajalle	Haitta rahapelaajalle

<p>4. Vastaajista yli puolet (56 %) oli kohdannut vähintään yhden rahapelaamisesta johtuvan työhön ja opiskeluun liittyvän haitan (kuvio 16). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 55.)</p>	<p>Rahapeliongelmainen koki pelaamisen haittaavan työtä tai opiskelua.</p>	<p>Työhön tai opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Tavallisimmat työn tai opiskelun haitat liittyivät siihen, että suoriutuminen työssä tai opinnoissa oli heikentynyt (43 %) tai että henkilö käytti työ- tai opiskeluaikaa rahapelaamiseen (34 %) (taulukko 31, kuvio 21). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 55.)</p>	<p>Tavallisimmat työhön ja opiskeluun liittyvät haitat liittyivät heikentyneeseen suoriutumiseen ja työ- tai opiskeluaajan käyttöön rahapelaamiseen.</p>	<p>Työhön tai opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>4. Rahapelaaminen aiheutti myös myöhästymistä töistä tai luennoilta (23 %), poissaoloja töistä tai opiskelusta (20 %) sekä sen, että työ tai opiskelut eivät edenneet (20 %). (Salonen, A., Castrén, S., Latvala, T, Heiskanen, M. & Alho, H. 2017, 55.)</p>	<p>Rahapelaaminen aiheutti myös myöhästelyä ja poissaoloja töistä ja opinnoista, sekä työn ja opiskelujen etenemättömyyttä.</p>	<p>Työhön tai opiskeluun liittyvä haitta rahapelaajalle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajalle</p>	<p>Haitta rahapelaajalle</p>
<p>7. Avoimen kysymyksen ”muut mainitut haitat” (1 %) sisälsivät useita työelämään liittyviä haittoja... rauhattomuus ja huoli työnteossa, pelko pitävätkö sovitut aikataulut töissä, poissaolo töistä ja työkyvyn alentuminen.</p>	<p>Läheiset pelkäsivät rahapeliongelmaisen menettävän työpaikan.</p>	<p>Työelämän haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Ulkoinen haitta rahapelaajan läheiselle</p>	<p>Haitta rahapelaajan läheiselle</p>

(Salonen, A. & Raisamo, S. 2015, 43.)				
--	--	--	--	--

Käännöstaulukko.

Liite 3/1.

Alkuperäinen ilmaus	Käännetty ilmaus	Pelkistetty ilmaus
<p>At an individual level, the consequences of disordered gambling can be personal, financial and legal problems. High rates of divorce, decreased productivity and absences from work are common among disordered gamblers (Black et al., 2012; Shaw et al., 2007; Volberg & Boles, 1995; Ladouceur & Walker, 1996). One of the consequences of disordered gambling is debt, which can easily lead to financial instability (Unwin, Davis & De Leeuw, 2000) ... Stressful events may cause a decline in cognitive functioning by impaired judgement, and, as stated by Blaszczynski, McConaghy and Frankova (1991), may lead to criminal activities as the individual tries to recover the losses caused by gambling. Illegal acts are rather common among disordered gamblers (Brown, Killian & Evans, 2005).</p> <p>(Castren, S. 2013, 31.)</p>	<p>Yksilötasolla häiriöpelaamisen seuraukset voivat olla henkilökohtaisia, taloudellisia ja oikeudellisia ongelmia. Korkeat avioeroluvut, tuottavuuden heikkeminen ja poissaolot työstä ovat yleisiä häiriintyneille pelaajille (Black et al., 2012; Shaw et al., 2007; Volberg & Boles, 1995; Ladouceur & Walker, 1996)... Yksi häiriintyneen pelaamisen seurauksista on velka, joka voi helposti johtaa taloudelliseen epävakauteen (Unwin, Davis & De Leeuw, 2000)...Stressaavat tapahtumat voivat heikentää kognitiivista toimintaa heikentyneen arvostelukyvyn vuoksi, ja kuten Blaszczynski, McConaghy ja Frankova (1991) totesivat, ne voivat johtaa rikolliseen toimintaan, kun henkilö yrittää saada takaisin rahapeliin aiheuttamat tappiot. Laittomat teot ovat melko yleisiä häiriintyneillä uhkapelureilla. (Brown, Killian & Evans, 2005).</p>	<p>Häiriöpelaamisesta aiheutui haittoja henkilökohtaisella, taloudellisella ja oikeudellisella tasolla.</p>
<p>Financial instability can be a stress that leads to further symptoms of anxiety and depression. (Castren, S. 2013, 31.)</p>	<p>Taloudellinen epävakaus voi olla stressi, joka johtaa ahdistuksen ja masennuksen lisäoireisiin. Stressaavat tapahtumat voivat heikentää kognitiivista toimintaa.</p>	<p>Stressi lisää mielialan oireilua ja heikentää kognitiivista toimintaa.</p>